

รายงานผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนา
พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนบ้านควนเสม็ด

ปรียานุช พรหมร่วมแก้ว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อเรื่อง รายงานการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทาง
สังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด

ชื่อผู้ศึกษา นางปริยานุช พรหมร่วมแก้ว

ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม 3) เพื่อศึกษาความพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 23 คน โดยดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม จำนวน 24 แผน แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคม แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม E_1/E_2 เท่ากับ 83.08/84.93 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นหลังจากการได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม อย่างเห็นได้ชัดเจน 3) ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียน 22.25 คิดเป็นร้อยละ 96.74

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ดฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีถึง ผศ.วัฒนา บุญญฤทธิ์ ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร นางปัทมทินา ชะตารัตน์ รองผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านคลองขุด และนางนิตย รอดชู ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนวัดควนมีด ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ผู้รายงานขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูโรงเรียนบ้านควนเสม็ด และคณะครูที่ให้การสนับสนุนทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูที่ให้ความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานฉบับนี้ ผู้รายงานขอขอบเป็นกตัญญูตาแต่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ครอบครัว มิตรสหาย คณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมช่วยเหลือและให้กำลังใจทุกคน

ปริญานุช พรหมร่วมแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ความสำคัญของการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
สมมติฐานของการศึกษา	7
กรอบแนวคิดในการศึกษา	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	10
หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านควนเสม็ด	14
พฤติกรรมทางสังคม	16
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	36
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการ	69
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยศึกษา	69
แบบแผนการวิจัย	79

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2	86
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้ศิลปะ สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	90
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	92
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	93
สมมติฐานของการศึกษา	93
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	94
สรุปผลการศึกษา	94
อภิปรายผล	95
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	
ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	108
ข. การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	110
ค. ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	120
ง. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	155
จ. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	183

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
จ. การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ	222
ประวัติผู้ศึกษา	232

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงร้อยละผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด ปีการศึกษา 2557 และ 2558	4
4.1 การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มระหว่าง การจัดประสบการณ์	87
4.2 การหาประสิทธิภาพของพฤติกรรมทางสังคม	89
4.3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์	90
4.4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์	91
4.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 มีต่อการจัดกิจกรรม และประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการศึกษา	8
2. แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยในลักษณะบูรณาการสาระการเรียนรู้ กับกิจกรรมในหน่วยการสอน	43

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานพระราชดำรัสในพิธีเปิดการประชุม การสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ครั้งที่ 15 (พระบรมราชาโชวาท. 2549: 237) ว่า

“ ปัญหาสังคมนั้นถ้าพิจารณาจะเห็นความจริงข้อหนึ่งว่า ปัญหาทั้งปวงเกิดจากมนุษย์เอง มีมนุษย์เป็นตัวก่อการปัญหา ถึงไม่ก่อให้คนอื่นโดยตรงก็ก่อให้ตัวเองแล้วทำให้เดือดร้อนไปถึงคนอื่นกลายเป็นปัญหาสังคม ปัญหาสังคมจึงมีมาคู่กับมนุษย์ แม้ปัจจุบันโลกเราจะวิวัฒนาการก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็มิได้เปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่ตัวอย่างทั้งดีและไม่ดีปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากกว่าแต่ก่อน แต่ถ้าสังคมใดก็ตามมีความเชื่อเพื่อเกื้อกูลกันด้วยความมุ่งมั่นมุ่งเจริญ สังคมนั้นย่อมเป็นไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุขน่าอยู่ ”

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งได้พระราชทานไว้เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า สังคมจะดีได้นั้น ต้องอาศัยคนที่อยู่ในสังคม ต้องเป็นคนดี คิดดีและทำดี จึงจะทำให้สังคมนั้นเจริญและมีความสุข การที่จะพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นกุญแจสำคัญที่จะมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์นั้น จะต้องมีการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา สังคม สามารถที่จะพึ่งตนเองร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์.2543: 1)

สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อีกทั้งรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ (กรมวิชาการ. 2546:36) การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งเพราะรากฐานของชีวิตมนุษย์ และการรองรับการศึกษาทุกระดับ ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล (กรมวิชาการ. 2546:31) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 9 พุทธศักราช 2545 – 2549 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการไว้โดยสรุป คือ เด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

โดยโรงเรียนต้องจัดการศึกษา และสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2546: 31)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องส่งเสริมให้เด็กมีการเจริญเติบโตตามวัย มีสุขนิสัยที่ดี ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว มีสุขภาพจิตดี มีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว การช่วยเหลือตนเองไว้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดและแก้ปัญหาได้ มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และมุ่งเน้นให้เด็กได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่ต้องมีในการจัดประสบการณ์ประจำวัน เนื่องจากกิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กสามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การพับ การประดิษฐ์ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมกล้ามเนื้อมือ และพัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและสายตา ฝึกการสังเกต การแสดงออกอย่างมั่นใจ ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: 58)

การพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุลนั้น ต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี เพราะเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547:5) เด็กในวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจากสิ่งรอบตัว เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว และต้องการตัวแบบด้านสังคมจริยธรรมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เพราะเริ่มมีการอยู่กับคนอื่น รู้จักการเลือกเพื่อนของตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นได้รู้จักการให้และการรับ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขในอนาคต โดยการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นจะต้องเริ่มพัฒนาและให้ความสำคัญตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของชีวิต เพราะแต่ละสังคมจะต้องมีกฎระเบียบและการ

ปฏิบัติตามข้อตกลงของสังคม ดังที่เฮอร์ลอคค์ (Hurlock, 1964: 274 – 275) ได้กล่าวถึง รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ความเชื่อเพื่อเพื่อน ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน การไม่เห็นแก่ตัว การยอมรับผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคม การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นได้หลายทาง การเลียนแบบก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พัฒนาการทางสังคม ซึ่งการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เพื่อให้ทุกคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นการฝึกทักษะทางสังคม จึงเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะเตรียมเด็กให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ซึ่งทักษะทางสังคมนี้เป็นสิ่งที่ฝึกได้ พัฒนาได้ การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาจากการเล่นเด็กมีโอกาสนี้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ฝึกลายอารมณ์ แสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นสิ่งที่ดีเด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้ สิ่งแวดล้อมเรียนรู้ ความ เป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้เข้าใจ จำได้ สนุกสนาน เพลิดเพลินกับสิ่งที่เรียน เด็กได้สังเกต วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สนทนาสื่อความหมาย สรุปแสดงความคิดเห็นจาก ข้อมูลที่เด็กเรียนรู้ การเรียนรู้ถ้าครูกระตุ้นให้เป็นการเรียนรู้จากการสร้างผลงานศิลปะออกเป็น รายบุคคล หรือเป็นกลุ่มที่สามารถส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กในวัยนี้ได้เป็นอย่างดี (กรม วิชาการ, 2546: 4)

ปัจจุบันครูได้นำการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนา ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นตามมุม กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เกมการศึกษา และ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กแสดงออกทาง การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีกปะ การพิมพ์ภาพ และการประดิษฐ์เศษวัสดุต่าง ๆ ที่สามารถพัฒนา พฤติกรรมการทำงาน การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาการแสดงออกทาง อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาพฤติกรรมทาง

สังคม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จัดเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ทางการศึกษาและพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสพการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสม

โรงเรียนบ้านควนเสม็ด เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ในรอบปีการศึกษา 2558 และ 2559 มีผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงร้อยละผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด ปีการศึกษา 2557 และ 2558

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียน (คน)	ด้านร่างกาย	ด้านอารมณ์ – จิตใจ	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา
2557	29	93.10	93.10	89.65	82.76
2558	28	94.01	94.65	92.95	85.91

ที่มา: รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (SAR) ของโรงเรียนบ้านควนเสม็ด (2557 – 2558: 28)

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่าร้อยละของผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2557 และปีการศึกษา 2558 ของโรงเรียนบ้านควนเสม็ด อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ จากผลการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่านักเรียนยังขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ปัญหาดังกล่าวแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ในสังคมกับผู้อื่น เอาแต่ใจตนเอง ไม่รู้จักการช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่น หวงแหนสิ่งที่เป็นของตัวเองและของเล่น ไม่รู้จักการรอคอย ไม่ปฏิบัติตามกฎ กติกา ไม่รับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้เด็กมีการทะเลาะ เบาะแว้ง แย่งของเล่นกันอยู่เป็นประจำ ทำให้อุปสรรคในการจัดกิจกรรม และไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจากการศึกษาข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่าผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 80 ผู้ปกครองนักเรียน

จำนวน 7 คน ให้บุตรหลานอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ผู้ปกครองประกอบอาชีพที่อื่น ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน มีปัญหาการหย่าร้าง นักเรียนขาดโอกาสชั้นพื้นฐานการเลี้ยงดูตามหลักการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านอารมณ์ – จิตใจ และสังคม ด้านความเชื่อเพื่อแบ่งปัน ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบส่งผลต่อการเตรียมความพร้อม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้รายงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความเชื่อเพื่อ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด จึงได้สร้างศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่เหมาะสมกับบริบทของเด็ก โดยมีแนวคิดที่ว่าศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสามารถสร้างความเชื่อเพื่อ ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลิน รู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน รู้จักสมาคม ซึ่งเป็นการพัฒนา รูปแบบของการดำเนินชีวิตที่ดีเหมาะสมกับเด็กในขณะเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบกับสามารถหาวัสดุอุปกรณ์การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้จากชุมชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นสื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ความสำคัญของการศึกษา

ผลของการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านความเชื่อเพื่อ ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มนำไปใช้พัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมด้านความเชื่อเพื่อ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านควนเสม็ด อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน 23 คน ซึ่งผู้รายงานเป็นครูประจำชั้น
2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่
  - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม
    - 2.2.1 พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ
    - 2.2.2 พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย
    - 2.2.3 พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หมายถึง เด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มาให้ให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้เลือกทำได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะกระดาษ การพิมพ์ภาพ การเล่นสีน้ำ การพับ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม หมายถึง การนำศิลปะมาให้เด็กได้เลือกลงมือปฏิบัติ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัดปะกระดาษ การพิมพ์ภาพ การเล่นสีน้ำ การพับ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด วางแผนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มอย่างอิสระ ด้วยการทำงานร่วมกัน รู้จักเอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัยและมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มละ 5 – 6 คน และเด็กภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันในการปรึกษา ตัดสินใจและร่วมกันสร้างสรรค์เป็นผลงานกลุ่มได้
4. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถทางสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก ในด้านความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นประกอบด้วย

4.1 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกด้วยวาจาหรือการกระทำที่แสดงถึงการให้หรือช่วยเหลือเพื่อน รวมทั้งการแสดงควมมีน้ำใจ ได้แก่ การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จด้วยความเต็มใจให้กำลังใจ

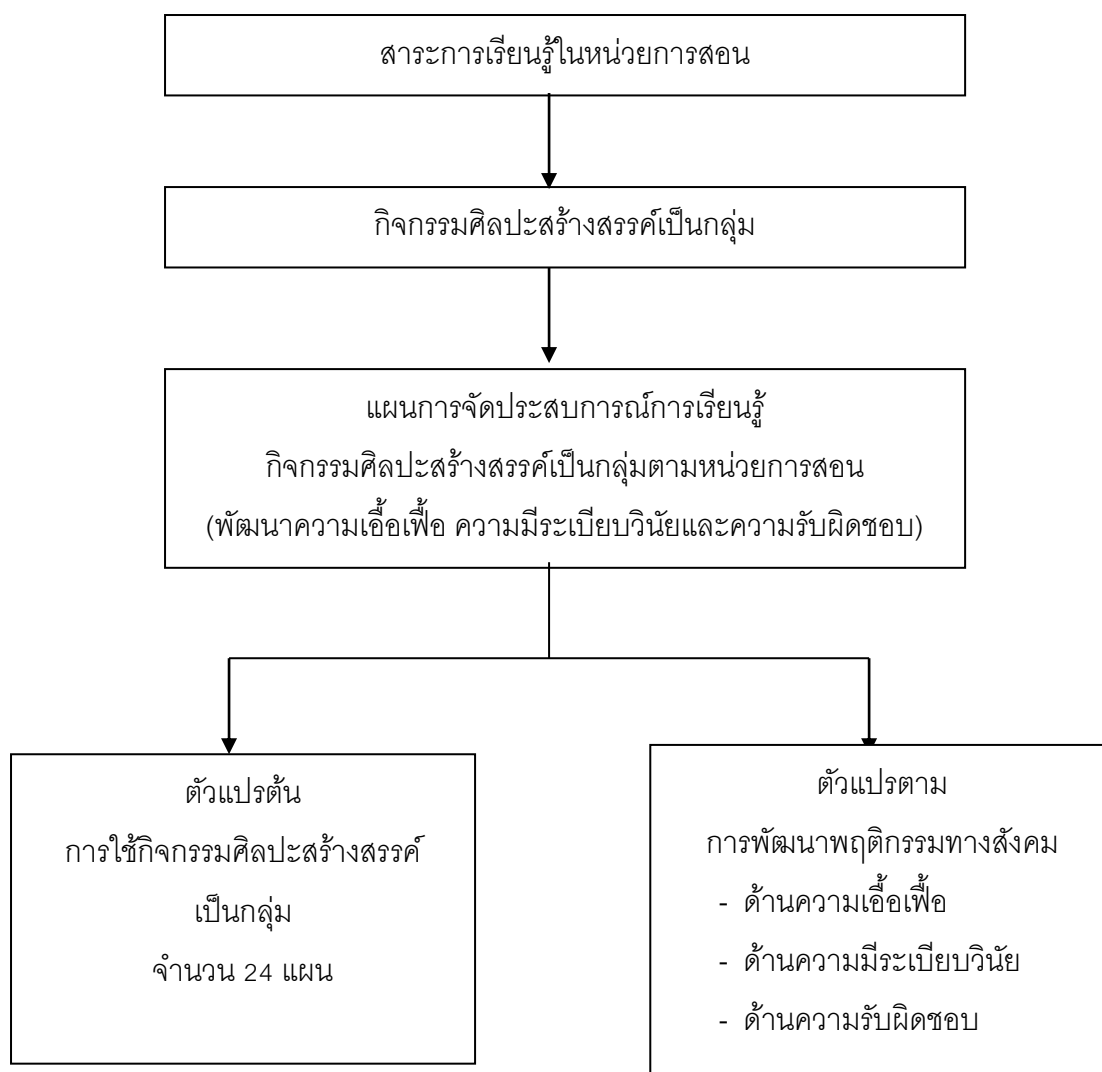
4.2 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติตามกฎ คำสั่ง กติกา ง่าย ๆ ได้อย่างถูกต้อง

4.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติตนเองในการกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

สมมติฐานในการศึกษา

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 หลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ผู้รายงานเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
  - 1.1 หลักการ
  - 1.2 จุดมุ่งหมาย
  - 1.3 โครงสร้างหลักสูตร
  - 1.4 การประเมินพัฒนาการ
2. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านควนเสม็ด
  - 2.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย
  - 2.2 วิสัยทัศน์
  - 2.3 ภารกิจของสถานศึกษา
  - 2.4 เป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. พฤติกรรมทางสังคม
  - 3.1 ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 3.3 ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 3.4 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 3.5 การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 3.6 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 4.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 4.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์
  - 4.3 หลักการจัดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 4.4 จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 4.5 แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

5. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 5.1 ความหมายของศิลปะสร้างสรรค์
  - 5.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
  - 5.3 ประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 5.4 พัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 5.5 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
  - 5.6 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 5.7 ลักษณะของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 5.8 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 5.9 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
  - 5.10 บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญมาก กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยหลักสูตรฉบับนี้ได้กำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และข้อกำหนดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. หลักการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
  - 1.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
  - 1.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
  - 1.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
  - 1.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- (กรมวิชาการ, 2546: 8)

2. จุดมุ่งหมาย

ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ เพื่อต้องการให้เด็กอายุ 3 – 6 ปี มีลักษณะตามที่ต้องการดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2546: 9)

- 2.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2.2 กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์
- 2.3 มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข
- 2.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 2.5 ชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 2.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 2.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 2.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 2.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 2.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 2.11 มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
- 2.12 มีเจตคติที่ดี ต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3. โครงสร้างหลักสูตร

ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546:16 – 27)

3.1 สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

3.1.1 ประสพการณ์สำคัญ เป็นประสพการณ์สำคัญที่ครูควรนำไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน

3.1.1.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

3.1.1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ เป็นการสนับสนุนเด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุขว่าเรใจแจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สนุกทริยภาพความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

3.1.1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ

3.1.1.4 ประสบการณ์ที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าผ่านการคิด

3.2 สาระควรเรียนรู้ สาระในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียดให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์จะได้ให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง ให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสาระที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการ จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้มีได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิด หลังจากนำสาระที่ควรเรียนรู้มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สาระที่ควรเรียนรู้ยังใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียด และความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้ ประกอบด้วย หัวข้อ และแนวคิด ดังนี้

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว

3.2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

แนวทางการจัดประสบการณ์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

ประการที่ 1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ ภูมิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

ประการที่ 2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือทำ เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ประการที่ 3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการ ทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

ประการที่ 4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

ประการที่ 5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

ประการที่ 6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

ประการที่ 7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ประการที่ 8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

ประการที่ 9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

ประการที่ 10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน (กรมวิชาการ, 2546: 52 – 53)

4. การประเมินพัฒนาการ

การประเมินเด็กอายุ 3 – 6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเร็วช้า ต่างกัน และสามารถพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายได้ ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์เสริมสร้างอย่างเพียงพอ และเหมาะสมโดยการประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

- 4.1 ต้องประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน
- 4.2 ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
- 4.3 สภาพการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามกิจกรรมประจำวัน
- 4.4 จัดทำประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือ และการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4.5 ไม่ใช้การประเมินด้วยแบบทดสอบ เพราะไม่เหมาะสมกับวัยและระดับพัฒนาการของเด็กอายุ 3 – 6 ปี การประเมินเด็กควรจะขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน มิใช่ขึ้นอยู่กับคะแนนสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสม และควรใช้กับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานหรือชิ้นงานที่แสดงออกถึงการทำงานอย่างเต็มความสามารถในการพัฒนาแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กโดยการจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547: 8)

สรุปได้ว่าในการพัฒนาครั้งนี้ ผู้รายงานได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการจัดทำคู่มือกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์นั้น คำนึงถึง หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรได้กำหนดไว้

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านควนเสม็ด

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2. วิสัยทัศน์

ภายในปี 2560 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม บุคลากรได้มาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย เน้นความรู้คู่คุณธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมก้าวเข้าสู่อาเซียน

3. ภารกิจ

โรงเรียนบ้านควนเสม็ดได้กำหนดภารกิจที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย

2. ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่อาเซียน
3. พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะสู่ครูมืออาชีพ
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ทันสมัยที่มีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้โดยสร้างองค์กรภายนอกให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

4. เป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต โรงเรียนบ้านควนเสม็ด จึงได้กำหนดเป้าหมายเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามวัย
2. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
3. นักเรียนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรระดับปฐมวัย
4. มีการบริหารจัดการและมีระบบประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ
5. ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ สมรรถนะและความสามารถในการปฏิบัติงานตรงตามความถนัดได้ตามมาตรฐานอาชีพ
6. ครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริการและการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า โรงเรียนบ้านควนเสม็ดได้จัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งนับเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน อันได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ด้วยรูปแบบของประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนในลักษณะที่หลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเลือกปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างอิสระเสรี ภายใต้การดูแลของผู้สอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งการจัดประสบการณ์ลักษณะดังกล่าว อยู่บนพื้นฐานของความต้องการและความสนใจของเด็ก ท่ามกลางบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความสุข สนุกสนานและเกิดการเรียนรู้ในที่สุด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจะต้องจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตามธรรมชาติ และมีความสุขนำไปสู่พัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

พฤติกรรมทางสังคม

1. ความหมายพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เฮอร์ล็อกค์(Hurlock,1978:228)กล่าวว่าพัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติตัว หรือการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามแบบแผนของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตามกฎหมายทั้งทางสังคม และการพัฒนาแนวคิดทางสังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546: 127) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้ พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคล คนนั้น

ประณต คำฉิม (2549: 301) ให้ความหมายของ พัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง พัฒนาการในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม กระบวนการได้มาซึ่งความสามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม โดยกระบวนการได้มาซึ่งความสามารถประพฤติตามความคาดหวังของสังคม เรียกว่า การเรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization) ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ 3 ประการ คือ การประพฤติในแนวทางที่สังคมยอมรับ การแสดงบทบาททางสังคมที่เหมาะสม และการพัฒนาทัศนคติเชิงสังคมที่ดี

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2550:91) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการ ทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการช่วยเหลือตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่น หรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพื่อจะเข้าเป็นสมาชิกในสังคม ลักษณะพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่แสดงพฤติกรรมความรู้สึก มารยาท การใช้คำพูด ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้าง และสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแบบแผน ธรรมเนียมปฏิบัติ และกฎหมายทั้งทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้น มีความสำคัญ และจำเป็น ที่บุคคลในสังคมนั้นต้องเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการที่เด็กจะมีชีวิตใน

สังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีแบบแผนตามลำดับ ขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในแต่ละช่วงอายุ ซึ่ง อิริคสัน (Erikson) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการในช่วงวัยของบุคคลว่า ในแต่ละช่วงวัยชีวิตนั้นมีงานประจำ ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะทำได้ในช่วงนั้น ๆ ซึ่งถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว โดยพัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้นเป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกันตามทฤษฎีต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอรัส (Havighurst's Theory of Development)

ฮาวิกเฮอรัส (Havighurst อ้างถึงในผจญจิตต์ ช้างมงคล, 2553: 11-12) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอิริคสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาอธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำวัน เป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้น ๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอรัส แบ่งงานที่แสดงถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กปฐมวัยออกเป็น 3 ประการ คือ

1. เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ

2. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

3. เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอิริคสัน (Erikson Havighurst's Theory of Development)

อิริคสัน (Erikson อ้างถึงในสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2555: 46) กล่าวว่า บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กที่ประสบความพึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่าง ๆ ของแต่ละวัย ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองเต็มที่ก็จะมีบุคลิกภาพดีและพร้อมที่จะพัฒนาขั้นต่อไป อิริคสันได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ แต่สำหรับเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวข้องมี 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust versus mistrust) เกิดขึ้นในวัยทารก อิริคสัน ถือว่าเป็นฐานที่สำคัญของพัฒนาการในวัยต่อไป เด็กทารกจำเป็นจะต้องมีผู้เลี้ยงดู เพราะช่วยตนเองไม่ได้ ผู้เลี้ยงดูจะต้องเอาใจใส่เด็ก ถึงเวลาไหนก็ควรจะให้และปลดปล่อยความเดือร้อน

ไม่สบายของทารก อันเนื่องมาจากการซบถ่าย เป็นต้น ผู้เลี้ยงดูจะต้องสนองความต้องการของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพราะเด็กมีความหวังว่าเวลาหิวจะมีคนมาให้นม เวลาที่ผ้าอ้อมเปียกจะมีคนมาเปลี่ยนให้ เด็กจะอยู่ด้วยความหวังว่า พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูจะมาช่วยสนองความต้องการของตนแล้ว เด็กยังเชื่อในตนเองว่า มีความสามารถที่จะใช้อวัยวะของตนเองช่วยตนเอง เป็นต้นว่า สามารถจะหาหัวนมและคว่ำมาดูดได้ อิริคสัน กล่าวว่า ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่สำคัญของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ เด็กที่ขาดความไว้วางใจจะกลายเป็นคนที่ก้าวร้าวตีออกจากรังสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ – ความสงสัยไม่แน่ใจในตัวเอง (Autonomy versus and doubt or shame) อยู่ในวัย 2 – 3 ปี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเดินได้ สามารถที่จะพูดได้ และมีความเจริญเติบโตของร่างกายช่วยให้เด็กมีอิสระ ฟังตนเองได้ และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากจับสิ่งของต่าง ๆ เพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร เด็กอยากมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะต้องเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม พ่อแม่ และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาสมดุลช่วยเด็กให้เป็นอิสระ โดยต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้คำพูดอธิบายให้เด็กเข้าใจ ว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ พยายามเลี่ยงการดุเด็กเวลาที่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่บางครั้งจำเป็นต้องปล่อยให้เด็กมีความอาย (Shame) และการสงสัยตัวเองว่าทำไม่ถูก (Doubt) เพราะเป็นสิ่งสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา เพราะว่าทุกคนควรจะต้องมีความละอายใจ ไม่กล้าทำสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับด้วย อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ควรจะเน้นที่การให้โอกาสเด็กฟังตนเอง มีความเป็นอิสระทำอะไรด้วยตนเองมากกว่า การมีความรู้สึกอาย และสงสัยในตนเอง

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative versus guilt) วัยเด็กอายุประมาณ 3 – 5 ปี อิริคสัน เรียกวัยนี้ว่า เป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่มอยากจะทำอะไรด้วยตนเองจากจินตนาการของตนเอง การเล่นสำคัญมากสำหรับวัยนี้ เพราะเด็กจะได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ จะสนุกจากการสมมติของต่าง ๆ เป็นของจริง เช่น อาจจะใช้ดั่งกระดาษเป็นรถยนต์ ขับรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังพยายามที่จะเป็นอิสระฟังตนเอง อยากจะทำอะไรเองไม่ฟังผู้ใหญ่ เป็นวัยที่เด็กจะเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการพูด และการกระทำ อิริคสัน อธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับ ฟรอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว ดังนั้นเด็กชายวัยนี้ต้องการทำอะไรเหมือนพ่อ เด็กหญิงอยากจะทำอะไรเหมือนแม่ เด็กบางคนอาจทำงานซ้ำเสร็จซ้ำ แต่เมื่อเสร็จแล้วก็เป็นสิ่งที่สมบูรณ์เรียบร้อยและถูกต้อง เด็กบางคนอาจจะเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง เป็นต้น การช่วยเหลือแบบนี้ก็จะช่วยทำให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่เกลียดตนเองและไม่มีปมด้อย

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ - ความรู้สึกด้อย (Industry versus Inferiority) อิริคสัน ใช้คำว่า Industry กับเด็กอายุประมาณ 6 - 12 ปี เนื่องจากเด็กวัยนี้พัฒนาการด้านสติปัญญาและด้านร่างกาย อยู่ในขั้นที่มีความต้องการที่จะทำอะไรอยู่เสมอ ไม่เคยว่างหรืออยู่เฉย ๆ แม้ว่าเด็กที่จะเจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษาในโรงเรียนทั่วโลกก็พบว่า เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่จะเริ่มฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียน เด็กก็จะอยู่ในความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่จะต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่าจะต้องมีประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่ง มีความสามารถทำอะไรก็ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อย มีส่วนช่วยให้เด็กที่โชคไม่ดีที่ทำงานซ้ำ ผู้คนอื่นไม่ได้ โดยพยายามหาสิ่งที่เด็กคนนั้นทำได้ดีกว่าคนอื่น และนอกจากนี้ให้เขาเห็นความสามารถพิเศษของเขา และประกาศให้คนอื่นเห็นด้วย เช่น เด็กบางคนอาจจะทำงานซ้ำ เสรีซ้ำ แต่เมื่อเสร็จแล้วเป็นผลงานที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เด็กบางคนเรียนไม่เก่ง แต่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้มือได้ดี หรือเล่นกีฬาเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แบนดูรา (Bandura อ้างถึงในสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2550: 65 – 66) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ตัวแบบโดยผู้เรียนจะทำการลอกเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกต การตอบสนอง และปฏิภริยาต่าง ๆ ของตัวแบบสภาพแวดล้อมของแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ ของการเลียนแบบของเด็ก ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

2.3.1 กระบวนการดึงดูดความสนใจ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตตัวแบบและตัวแบบนั้นดึงดูดใจให้เด็กสนใจที่เลียนแบบควรเป็นพฤติกรรมง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2.3.2 กระบวนการคงไว้ คือ กระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำ ในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่น ๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ และในลักษณะของภาษา และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้ มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือ การท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัดคิดและ

การรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

2.3.3 กระบวนการแสดงออก คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือ การที่เด็กมีผลสำเร็จ ในการเรียนรู้จากตัวแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นจะต้องลองทำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงและสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย

2.3.4 กระบวนการจูงใจ คือ กระบวนการเสริมแรงให้เด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกับเด็กมากกว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบ ตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงินทอง ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกกล่าวยกย่อง มีแนวโน้มที่จะไม่นำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบ ที่มีความคล้ายคลึงกันกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือสถานภาพทางสังคม

จากทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่าพัฒนาการต่าง ๆ ทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นจะมีการพัฒนา ตามลำดับอายุ และสืบเนื่องกันตลอดเวลา หากพัฒนาการใดไม่ได้รับการตอบสนองหรือปฏิบัติไม่สำเร็จก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในอนาคต นอกจากนี้การแสดงออกของพฤติกรรมเกิดจากการที่เด็กเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรม การลอกเลียนแบบจากบุคคลรอบข้าง เช่น พ่อ แม่ และครู และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

3. ความหมายพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เพจ โทมัส ; และมาร์แชล (Page,Thomas; & Marshall.1977. International Dictionary of Education. P.314 อ้างถึงในอริสา คำโสภา.2551:11) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เนื่องจากได้รับอิทธิพลของกลุ่มบุคคลอื่น โดยได้รับการควบคุมทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อจะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

ภรณ์ คุรุรัตน์ (อ้างถึงในผจงจิตต์ ช่างมงคล, 2553 :13-14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดนั้น มี 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้ากับสังคมได้ดีต้องประพฤติตามแนวที่สังคมยอมรับและนิยมชมชอบ ซึ่งสังคมแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเอง เด็กจะต้องเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม

2. บทบาททางสังคม หมายถึง แบบแผนทางสังคมที่ยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่บทบาทของพ่อแม่ของเด็กของครู ถ้าเด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดเลือก เด็กคนนั้นจะมีปัญหาในการปรับตัว และอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุข

3. เจตคติต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ต้องให้ความร่วมมือ และมีความรู้สึกพึงพอใจในสังคมของตัวเองเด็กจึงจะมีความสุข

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544: 273) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงควมมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลวัยต่าง ๆ ในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมา เช่น การแบ่งปัน ความร่วมมือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปัน มีวินัยในตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสังเกตและทำการปรับตัวของเด็กเอง เพื่อสร้างความพอใจให้เป็นที่ชื่นชอบ และเข้ากับบุคคลรอบข้างได้

4. ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (อ้างถึงในผจญจิตต์ ช่างมงคล, 2553: 16) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี จะสนใจเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันและชอบเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น ชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศ เด็กผู้ชายส่วนมากมักจะชอบเล่นกับเพศเดียวกันมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กวัยนี้จะสนุกสนานกับการเล่นละครหรือการเล่นบทบาทสมมติ เวลาเล่นด้วยมักจะให้ความร่วมมือกันมากขึ้น และเริ่มต้นที่จะใช้การพูดมากกว่าการชกต่อย เมื่อเกิดขัดแย้งกัน เด็กวัยนี้สามารถที่จะให้ความร่วมมือเป็นมิตร และเกิดความสบายใจที่จะทำงานด้วยกัน เด็กวัย 4 ปี ส่วนใหญ่สามารถที่จะยอมรับในการรอคอยการผลัดเปลี่ยน การแข่งขัน และการยอมรับกฎเกณฑ์ แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอด้วย

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กในวัยนี้ มักจะมีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือ และชอบกระทำการต่าง ๆ ให้ผู้อื่นพอใจ เริ่มที่จะชอบการมีเพื่อนฝูงเป็นกลุ่มเด็กประมาณ 2 – 5 คน และชอบมีเพื่อนสนิท เด็กวัยนี้ชอบสนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมติการแสดงละคร การแสดง ความขัดแย้งในกลุ่มลดน้อยลง เด็กในวัยนี้เริ่มจะสนใจสิ่งต่าง ๆ และสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเอง นั่นคือ เด็กเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยนี้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็จัดได้ว่า เป็นช่วงวิกฤตของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่ม และไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เริ่มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงของเล่นและร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ การเข้าเล่นร่วมกับเพื่อนในระยะนี้ มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังจัดได้ว่าเป็นวัยที่ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักจะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมักแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน เมื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเอง

พียาเจท์ (Piaget อ้างถึงในพัชรี สวนแก้ว, 2545: 11 – 12) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในแต่ละวัยจะแตกต่างกัน ดังนี้

1. อายุ 2 – 3 ปี เด็กมักจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อน แต่ต่างคนต่างเล่น
2. อายุ 3 – 4 ปี ไม่เล่นด้วยกัน และไม่แบ่งปันสิ่งของให้กัน
3. อายุ 5 – 6 ปี เด็กจะเข้าอยู่ในหมู่เพื่อน ๆ บ้าง และแยกเล่นคนเดียวบ้าง เด็กจะเข้าสังคมได้ดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อน เล่นด้วยกัน ช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของให้กัน แต่ก็ยังมีการแย่งกันและทะเลาะกันบ้าง

เฮอร์ล็อกค์ (Hurlock, 1978: 238 – 239) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 รูปแบบ คือ พฤติกรรมสังคม และพฤติกรรมไม่มีสังคม ดังนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกไปนั้น สร้างความพึงพอใจเป็นที่นิยมชมชอบ และผู้อื่น ประกอบด้วย รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 11 รูปแบบ ดังนี้

1.1 การร่วมมือ เด็กเล็กมาก ๆ มักยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และชอบทะเลาะกับเพื่อน และยังมีการเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นน้อย จากนั้นเมื่อเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 4 ปี เด็กจะเริ่มมีการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น และเด็กจะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้น

1.2 การแข่งขัน เป็นความต้องการที่เด็กต้องการที่จะเก่งเหมือนคนอื่น มักจะแสดงออกเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของต่าง ๆ และทะเลาะกันต่อหน้าคนอื่น

1.3 ความมีเมตตาโดยแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการช่วยเหลือ แบ่งปันให้กับผู้อื่น ความเห็นแก่ตัวลดลง และเด็กจะเรียนรู้ถึงความมีเมตตาซึ่งนำไปสู่การยอมรับของสังคม

1.4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม เมื่อเด็กได้รับการยอมรับทางสังคม จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมตามความคาดหวังของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ ซึ่งจะเกิดก่อนความต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ

1.5 การยอมรับ เด็กเรียนรู้วิธีการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม โดยการเลียนแบบหรือรับพฤติกรรมให้แตกต่างจากกลุ่มน้อยที่สุด

1.6 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์ เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กอยู่ในเหตุการณ์ที่คนได้รับความทุกข์ โดยเด็กจะเข้าไปช่วยเหลือ หรือปลอบโยน

1.7 ความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น คือ ความสามารถที่เด็กเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่น หรือการมีประสบการณ์ร่วมกัน ซึ่งเด็กจะพัฒนาความสามารถนี้ได้ก็ต่อเมื่อเกิดความเข้าใจในการแสดงออกทางสีหน้า และคำพูดของผู้อื่น

1.8 การฟังคนอื่น เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูง และการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.9 การมีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื้อเชิญ

1.10 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ให้ความช่วยเหลือเพื่อน นอกจากนี้เด็กที่เคยฝึกการแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวังของ และช่วยเหลือผู้อื่น

1.11 การลอกเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.12 พฤติกรรมผูกพัน เด็กเล็กเหมือนกับเด็กวัยทารก ซึ่งเป็นวันที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ใกล้ชิด เด็กจะค่อย ๆ ซึมซับ ความผูกพันกับพฤติกรรม และเรียนรู้ถึงความรักของบุคคลรอบข้าง

2. รูปแบบพฤติกรรมไม่มีสังคม (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์และท่าทางวาจาในกรปฏิเสธไม่ให้ ความช่วยเหลือ หรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.2 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.3 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่น และเมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.4 การล้อเลียน ชมชู้ ชอบรังแกหรือล้อเลียนหรือให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.5 การวางอำนาจ ใช้อำนาจเหนือผู้อื่น โดยชอบทำตัวเป็นนาย พูดชมผู้อื่น

2.6 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง

2.7 ความอคติ ลำเอียงเป็นความผิดของเด็กที่แสดงออกมาเมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่มหรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

เบญญา แสงมลิ (2545: 98 – 100) ได้จำแนกลักษณะพัฒนาการทางสังคมดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง คือ การรู้จักทำสิ่งต่าง ๆ ให้กับตนเอง เช่น การใส่รองเท้า ติดกระดุมเอง สังเกตได้จาก การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำส้วม การใช้เครื่องมือต่าง ๆ การทำงานและการเล่น

2. การเข้าหมู่พวก คือ การเข้ากับเพื่อนฝูง และสังคมรอบ ๆ ตัวเด็ก สังเกตได้จาก การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน การเล่นกันกับเพื่อน หน้าตาท่าทางที่แสดงออกมาให้สังเกตได้ การแสดงกิริยา ท่าทางต่อเพื่อน การสนทนาโต้ตอบต่อเพื่อน

3. การเป็นผู้นำและผู้ตาม คือ การแสดงตัว แสดงความคิดเห็น หรือแสดงกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีผู้ปฏิบัติตาม สังเกตได้จากบุคลิกภาพของเด็ก ความรับผิดชอบของเด็ก การยอมรับของเพื่อน การทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี การจูงใจชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

4. ความเชื่อเพื่อน คือ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนฝูง หรือการมีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนฝูง สังเกตได้จาก การพบเพื่อน การเล่นกับเพื่อน การทำงานกับเพื่อน การยอมรับของเพื่อน การปฏิบัติต่อเพื่อน

5. การบำเพ็ญประโยชน์ คือ การรู้จักใช้สังคม ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนฝูงและคณะ สังเกตได้จากการรับใช้ครู ผู้ใหญ่ การรับใช้สังคม เพื่อนฝูง การแสดงน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การเสนอตัวให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

6. ความร่วมมือ คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อน ๆ กับครูกับโรงเรียน สังเกตได้จากขณะทำงานร่วมกับเพื่อน ขณะเล่นกับเพื่อน การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ผลงานของเด็ก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่

7. ความรับผิดชอบ คือ การมุ่งมั่นในการทำงาน หรือสิ่งที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เอาใจใส่ เป็นธุระกับงานนั้น ๆ สังเกตได้จากการเก็บรักษาสิ่งของหลังจากการเล่น และทำงาน ลักษณะท่าทีที่รับมอบหมายงาน ลักษณะท่าทีในการทำงาน ความสำเร็จของงานที่ทำ ความอดทน มีระเบียบวินัย

8. มารยาท ความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งแสดงและปฏิบัติได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย และเหมาะสมกับบุคคล สังเกตได้จาก การสนทนาได้ตอบ การปฏิบัติต่อเพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้ที่ต่ำกว่า การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติไทย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2550: 91 - 92) กล่าวถึง ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไว่ดังนี้เด็กวัย 4 - 5 ปี เริ่มมีการช่วยเหลือตนเองได้ แต่งตัวได้รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง โดยไม่หกละเอะเทอะ รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรม จริยธรรม เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักการให้อภัยและการขอโทษ เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รู้จักแสดงความเคารพ ทั้งขณะถูกที่ รักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน

เด็กวัย 5 - 6 ปี

เริ่มมีการช่วยเหลือตนเอง เลือกรับประทานอาหารของตนเองได้และแต่งตัวเองได้ ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ ทำความสะอาดร่างกายได้ เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการมีคุณธรรม จริยธรรม เลือกรับประทานอาหารของตนเองได้ช่วยเหลือผู้อื่นได้ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เล่นและทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม

และสิ่งแวดล้อม แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส ทั้งขณะให้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว

จากรูปแบบพฤติกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นว่าลักษณะพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้น จะขึ้นอยู่กับอายุ เด็กอายุ 4 - 5 ปี เด็กจะสนใจเด็กวัยเดียวกัน มีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเริ่มรู้จักการมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการให้อภัยและการขอโทษ รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เด็กอายุ 5 - 6 ปี มีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือและชอบกระทำการต่างๆ ให้ผู้อื่นพอใจ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

สรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เด็กแสดงออกนั้น เป็นการแสดงความรู้สึก เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงความต้องการของตนเอง ทั้งการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือแบ่งปัน ความเป็นมิตร ควบคู่ไปกับการยอมรับจากสังคม เป็นต้น ลักษณะที่กล่าวมานี้สามารถแสดงออกได้มากขึ้นแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับช่วงอายุ การทำกิจกรรมร่วมกัน และการยอมรับของกลุ่มเพื่อน และบุคคลที่รอบตัวเด็ก ซึ่งเด็กจะแสดงพฤติกรรมด้านบวกเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน สำหรับพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมทางลบ เช่น ความก้าวร้าว การใช้อำนาจเหนือผู้อื่น ความเห็นแก่ตัว การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางออกมานั้น จะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอนาคต

5. การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งมีหลายวิธี การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กมีความรับผิดชอบ ร่วมมือ และช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งวิธีการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมแสดงออก ในด้านการรับรู้ ความต้องการของผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ การพูดการแสดงท่าทางมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้อื่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานทางสังคม

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ

เป็นการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นการให้โอกาสเด็กในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และทักษะในการปรับตัวเข้ากับสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544:31-35) การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้แบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดี จะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบคนที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา ตัวละครในนิทาน และผู้มีชื่อเสียง

3. การให้สัญญาเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่า เด็กควรทำหรือไม่ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการติเตียนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

กุลยา ตันติผลชีวะ (2545: 25) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ

1. การฝึกการช่วยเหลือตนเอง เด็กก่อนวัยเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เพื่อการช่วยเหลือตนเอง เช่นการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการดูแลสุขวิทยา ซึ่งหากเด็กได้ทำและพึ่งพาตนเองแล้ว จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตน การฝึกหัด และการส่งเสริมให้ช่วยเหลือตนเอง มีความสำคัญมาก การมองว่าเด็กอ่อนแอ ต้องประคบประหงม ต้องให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน เป็นการกระทำที่ทำให้เด็กเกิดการอ่อนแอ การสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง

2. ฝึกการมีส่วนร่วมกับครอบครัว เด็กอายุ 5 – 6 ปี ชอบทำงานตามแบบผู้ใหญ่มาก เช่น การกวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสในการทำงานบ้านร่วมด้วย เพราะเด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยของความอยากรู้ การได้ช่วยงานผู้ใหญ่จะทำให้เด็กภูมิใจมาก

3. การสร้างนิสัยการมีเพื่อน เป็นทักษะทางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องได้รับการกระตุ้นให้รู้จักการเล่นกับผู้อื่น สัมพันธ์กับผู้อื่น โดยผู้ใหญ่อาจพาเด็กไปเล่นกับเพื่อนหรือพาเพื่อนมาเล่นกับเด็กที่บ้าน การให้เด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับเด็กอื่น จะทำให้เด็กเรียนรู้การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน การตอบสนองความรู้สึกรักของตนเอง และผู้อื่น

4. การสร้างวินัยในตนเอง ได้แก่ วาจาดี กริยาดี มีความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองได้ การสร้างวินัยเป็นกระบวนการช่วยให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมที่ดีด้วยการเรียนรู้ การควบคุมกำกับพฤติกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นเป็นของตนเองด้วยตัวเอง และติดตัวไปตลอดชีวิต พ่อแม่ คือบุคคลสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กด้วย การสอนกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย และให้กำลังใจ เมื่อเด็กทำถูกต้อง ไม่ปล่อยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนติดเป็นนิสัย

เฮอร์ล็อกค์ (Hurlock, 1978 อ้างถึงใน ธนาภรณ์ ธนิตยธีรพันธ์, 2547: 12 – 13) ได้กล่าวถึงเด็กอายุ 2 – 6 ปี ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้ คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การมีใจคอกว้าง การเป็น

ที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ และได้แบ่งพฤติกรรมของเด็กตามความหมายของสังคม 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่ทำไปแล้วสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเอง และผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กจะเรียนรู้สิ่งที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใครต่อผู้อื่น

1.4 การเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กได้ประสบกับเหตุการณ์ เช่น คนได้รับความทุกข์ ก็เข้าไปช่วยเหลือหรือปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นให้ช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล ซึ่งเด็กจะมีความพอใจ ส่วนเด็กที่เป็นตัวของตัวเองก็จะไม่ค่อยพึ่งผู้อื่น

1.6 ช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ ที่เขาเห็นว่าอาจเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือถ้าเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Nosocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่ทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้กับตนเองและผู้อื่น

2.1 ความก้าวร้าวเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวออกมาเป็นคำพูดมากกว่าใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่นกับเพื่อน ร้องไห้ ทูบตี เมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.3 การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะติดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือคนอื่นโดยชอบทำตัวเป็นนายข่มขู่ผู้อื่น

2.5 การล้อเลียนและข่มขู่โดยชอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโหอับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทางวาจาในการปฏิเสธ ไม่ให้ความช่วยเหลือ หรือรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 อคติ เป็นความคิดผิดปกติของเด็กที่แสดงออกมาเมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณเองด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงเข้ากลุ่มหรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

ทฤษฎีของเล็ฟ ซีมาโนวิก ไวกอตสกี (Lev Semanovick Vygotsky. 1886 – 1934) นักจิตวิทยา ชาวรัสเซียที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญา เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมสังคมและการเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาทางเชาว์ปัญญา ไวกอตสกี กล่าวว่า การเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดู เพราะตั้งแต่เกิดมนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลงานของมนุษย์ คือ วัฒนธรรมและวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมจะช่วยบ่งชี้ผลผลิตของพัฒนาการเด็ก เป็นต้นว่า เด็กควรจะเรียนรู้อะไรบ้าง ควรจะมีความสามารถทางใดบ้าง สถาบันสังคมต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัวขึ้นไป ก็จะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางเชาว์ปัญญา พัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเด็กแต่ละวัย จะเพิ่มขึ้นสูงสุดตามศักยภาพของตาละบุคคลได้ต่อเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ หรือผู้ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น ญาติหรือเพื่อนวัยเดียวกัน ไวกอตสกี มีแนวคิดสำคัญ คือ การให้ความช่วยเหลือเด็กในการเรียนรู้ หรือแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กได้รับการสนับสนุน หรือส่งเสริมในช่วงเวลาที่เรียนรู้บางสิ่งบางอย่าง การสนับสนุนจะเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้เองโดยลำพัง เด็กจะเรียนรู้จากความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อน อาจได้รับการเสนอแนะจากผู้ใหญ่ หรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน โดยวิธีแก้ปัญหาร่วมกับเพื่อน มีการจัดกระทำกับวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ มีการเชื่อมโยงความรู้เดิม กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้ทักษะที่สังคมโดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มได้ เรียนรู้บริบทของสังคม การทำงานเป็นกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้พูดสนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปราย และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ลดาวรรณ ดีสม (2546:15) สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มจะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้น จะขึ้นอยู่กับอายุ เด็กอายุ 4 – 5 ปี จะสนใจเด็กวัยเดียวกัน มีการอยู่ร่วมกัน เริ่มรู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปัน ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

ความสำคัญของพฤติกรรมด้านความร่วมมือ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก เพราะสังคมจะอยู่ได้ด้วยอาศัยความร่วมมือของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ การที่บุคคลขาดความร่วมมือกันจะทำให้สังคมนั้นเกิดปัญหาได้ ดังนั้นจึงสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมพฤติกรรม ความร่วมมือให้แก่เด็กตั้งแต่วัยปฐมวัย

ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือ

1. พฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยช่วยเพื่อนทำกิจกรรมโดยการกระทำหรือพูดเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรม
2. พฤติกรรมการแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออก ด้วยการกระทำหรือคำพูด เพื่อแบ่งปันหรือยืมวัสดุอุปกรณ์ หรือในการรอเพื่อนในการใช้วัสดุอุปกรณ์
3. พฤติกรรมความรับผิดชอบ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมถึงซึ่งความสามารถ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายเป็นกลุ่มเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด โดยการกระทำ หรือคำพูดในการปฏิบัติกิจกรรม

วราลี โกศัย (อ้างถึงในอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2552:16) กล่าวว่า การส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ ควรกำหนดตารางอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงาน และกิจกรรมที่ต้องผ่อนคลายเป็นสลับกันทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กผู้ตารางกิจกรรมประจำวัน และสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบ และมีความรู้สึกมั่นใจ และการเสริมแรงควรเสริมทันที ที่แสดงพฤติกรรมความร่วมมือแก่เด็กปฐมวัย ควรใช้คำพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร คำชมเชยจากครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอา อย่างในบางครั้ง อาจใช้ท่าทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม ดังนั้น พัชรี ผลโยธิน (2540: 60 – 61) กล่าวว่า การให้โอกาส และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่เด็กได้เล่น การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ค่อยเป็นค่อยไป สม่่าเสมอ และจัดหาอุปกรณ์ให้เด็ก ในขณะที่ทำกิจกรรม หรือเล่นร่วมกัน จะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมด้านความร่วมมือ

นันทิยา น้อยจันทร์ (2548 :132) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมด้านความร่วมมือ เด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เมื่อเด็กต้องจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัว มาอยู่กับสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ครูต้องจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความรู้สึกที่ดี และมีความสุข เด็กควรได้รับการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น รวมทั้งเป็นการปูพื้นฐานคุณธรรมให้เด็กมีจิตใจที่ดี มีความอดทน ฝึกหัดนิสัยที่ถูกต้อง มีระเบียบ การมองโลกในแง่ดี สอดคล้องกับกมล แสงทองศรีกมล (2550 : 97) ปัจจัยความสำเร็จของลูกหลานของเรานั้น นอกจากจะขึ้นกับสติปัญญาและผลการเรียนแล้ว ยัง

ขึ้นกับทักษะทางสังคมที่ดี การมีมนุษยสัมพันธ์และความรักในงานที่ทำด้วย ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจในการศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาความสนใจและระยะเวลาที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านความร่วมมือ เป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสามารถทางสังคม จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและเป็นที่ยอมรับ และการแสดงออกมาโดยการกระทำหรือคำพูดเพื่อสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม 4 ด้าน คือ การแบ่งปัน การช่วยเหลือ การเป็นผู้นำผู้ตาม และความรับผิดชอบ ดังนั้นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือให้แก่เด็ก ตั้งแต่ในระดับปฐมวัย

การพัฒนาพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน

เบญญา แสงมลิ (2545 : 95 – 100) ได้จำแนกลักษณะพัฒนาการทางสังคม ต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือตนเอง คือ การรู้จักทำสิ่งต่าง ๆ ให้กับตนเอง เช่น การใส่รองเท้า ติดกระดุมเอง สังเกตได้จากการแต่งตัว การรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำห้องส้วม การใช้เครื่องมือต่าง ๆ การทำงานและการเล่น

2. การเข้าหมู่พวก คือ การเข้ากับเพื่อนฝูง และสังคมรอบ ๆ ตัวเด็ก สังเกตได้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน การเล่นกันกับเพื่อน หน้าตาท่าทางที่แสดงออกมาให้สังเกตได้ การแสดงกิริยา ท่าทางต่อเพื่อน การสนทนาโต้ตอบต่อเพื่อน

3. การเป็นผู้นำและผู้ตาม คือ การแสดงตัว แสดงความคิดเห็นหรือแสดงกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีผู้ปฏิบัติตาม สังเกตได้จากบุคลิกภาพของเด็ก ความรับผิดชอบของเด็ก การยอมรับของเพื่อน การทำตัวเป็นตัวอย่างที่ การจูงใจชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

4. ความเอื้อเฟื้อ คือ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนฝูง หรือการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนฝูง สังเกตได้จาก การพบเพื่อน การเล่นกับเพื่อน การทำงานกับเพื่อน การยอมรับของเพื่อน การปฏิบัติตนต่อเพื่อน

5. การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คือ การรู้จักใช้สังคม ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนฝูง และคณะ สังเกตได้จากการรับใช้ครู ผู้ใหญ่ การรับใช้สังคม เพื่อนฝูง การแสดงน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพย์สินธรรมชาติต่าง ๆ ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน การเสนอตัวให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

6. ความร่วมมือ คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อน กับครู กับโรงเรียน สังเกตได้จากขณะทำงานร่วมกับเพื่อน ขณะเล่นร่วมกับเพื่อน การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ผลงานของเด็ก ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่

7. ความรับผิดชอบ คือ การมุ่งในการที่จะทำงาน หรือสิ่งที่รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความหวังใจ เอาใจใส่ เป็นธุระกับงานนั้น ๆ สังเกตได้จากการเก็บรักษาสิ่งของหลังจากการเล่น และทำงาน ลักษณะท่าทีที่รับมอบหมายงาน ลักษณะท่าทีในการทำงาน ความสำเร็จของงานที่ทำ ความอดทน มีระเบียบวินัย

8. มารยาท ความประพฤติที่ดีงาม ซึ่งแสดงและปฏิบัติได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย และเหมาะสมกับบุคคล สังเกตได้จาก การสนทนาโต้ตอบ การปฏิบัติต่อเพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้ที่ต่ำกว่าการปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติไทย

จตุพร แสงหาญ (2549 : 56 – 57) ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย ในด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านการช่วยเหลือ ด้านความร่วมมือ และด้านการเอื้ออาทร ซึ่งจากการวิจัยพบว่าการเรียนแบบจิตปัญญา ซึ่งในการสอนมีการทำกิจกรรมกลุ่ม เด็กได้ร่วมกันคิดร่วมกันค้นทุกครั้งที่ในหน่วยการเรียนรู้ เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกันจะมีข้อตกลง และต้องยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น และทำกิจกรรมร่วมทำกิจกรรมให้สำเร็จ กิจกรรมนี้เด็กมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันภายในกลุ่ม ซึ่งลักษณะกิจกรรมการเรียนนี้กระตุ้นให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง เมื่อเกิดการยอมรับจากเพื่อนและผู้อื่น เด็กจะมีความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นตลอดเวลา ต้องใช้การแสดงออก การเรียนแบบร่วมมือ การช่วยเหลือกัน ทำให้เด็กเกิดการแบ่งปัน กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องแสดงออก ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการคิด เมื่อเด็กได้คิดจะเรียนรู้ตามความสนใจ เป็นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ลดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการลดลงในการแสดงออก

ลักณะนา เสนโนฤทธิ (2551: 65 - 67) ศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการยอมรับผู้อื่น ซึ่งจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมที่มีเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น และมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการพูดหรือการกระทำภายใต้กติกาและข้อตกลง ซึ่งมีเนื้อหาในเกมแต่ละชุดส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม เนื้อหาในเกมและคำคล้องจองที่สอดคล้องกันยังช่วยให้เด็กได้เกิดประสบการณ์ใหม่ และช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับ ตามกฎเกณฑ์ของสังคม พฤติกรรมการแสดง

ออกมา เพื่อจะได้รับการยอมรับจากเพื่อน คือ การแบ่งปันสิ่งของที่ตนเองมีอยู่ โดยเฉพาะของเล่น ให้เพื่อน ซึ่งการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือการเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก โดยการเสริมแรงจากครูเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางบวกในด้านการแบ่งปัน ครูก็จะให้รางวัล โดยการปรบมือหรือการกล่าวชมเชย โดยกำหนดกติกา ข้อตกลงที่เน้นพฤติกรรมการแบ่งปัน จะเห็นได้ว่าเด็กเริ่มแบ่งปันอุปกรณ์ และปฏิบัติตามกติกาข้อตกลงในการเล่นเกม และแบ่งปันอุปกรณ์ เพิ่มมากขึ้น แต่ครูต้องคอยต้องยับยั้งๆ พฤติกรรมในด้านการแบ่งปันก็จะเกิดขึ้นเอง

วารภรณ์ ปานทอง (2548: 65) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตจากการวิจัยว่าการแบ่งปันสิ่งของที่ตนเองมีอยู่จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัว หรือการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางของเด็กนั้นเกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกมา เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนที่ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันที่สูงขึ้น

ปัทมา ศุภกานินิต (2545 อ้างอิงจาก Krogh & Lamm, 1983: 183 – 192) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของดามมอน และแซลแมนไว้ว่าการแบ่งปันและการให้ของเด็กอายุ 4 – 6 ปี จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และยึดรูปธรรมเด็กจะมีความรัก และห่วงหาแล้งสิ่งของที่เป็นของใช้ของเล่น และมักชอบสิ่งของอย่างเดียวกัน เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้เด็กได้เรียนรู้ว่าผู้ที่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่รู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปันผู้อื่นเพื่อนจะไม่ยอมรับ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมา เช่น การแบ่งปัน ความร่วมมือ ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ การมีวินัยในตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม และสิ่งแวดล้อมโดยเด็กสังเกต และทำการปรับตัวของเด็กเองเพื่อสร้างความพอใจให้เป็นที่ชื่นชอบ และเข้ากับบุคคลรอบข้างได้ เด็กต้องการมีเพื่อน ต้องการยอมรับในสังคม โดยเด็กจะปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับออกมา และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นสุข

6. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

ประมวล ดิฉินสัน (อ้างถึงใน ธนาภรณ์ ธนิตยธีรพันธ์, 2547: 16) กล่าวว่า ถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

1. กำหนดตารางกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกัน ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศเรียนที่ดี และมีความรู้สึกมั่นใจ
2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ในการเสริมแรงสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมแก่เด็กปฐมวัย ควร

พูดให้ชัดเจนว่าเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไร เช่น “เธอใจดีจังที่ช่วยฉันเช็ดสิ่งที่หกบนพื้น” คำชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่างในบางครั้ง อาจใช้ทำทางแนวการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

3. การให้รางวัล การส่งเสริมความร่วมมือและการช่วยเหลือกัน นับว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริม ตัวอย่างเช่น “ถ้าแต่ละกลุ่มช่วยกันดูแลห้องเรียนให้เรียบร้อยภายใน 5 นาที ครูจะเล่นนิทานสนุก ๆ ให้ฟัง 1 เรื่อง” การเสริมแรงที่กล่าวมาเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาด้านสังคม เพื่อมุ่งมั่นให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ ตัวเองเกิดความพึงพอใจ และภาคภูมิใจในผลงานที่เด็กทำได้ ซึ่งเป็นการเสริมแรงจากภายในโดยตัวเด็กเอง

4. ส่งเสริมความเป็นอิสระ พัฒนาการทางสังคมที่เห็นเด่นชัดในโรงเรียน คือ การที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำ ครูควรให้การเสริมแรงในพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูไม่ควรใช้คำพูดที่คุกคาม หรือข่มขู่ แต่ควรบอกกล่าวให้ทุกคนทราบเงื่อนไข เช่น “ใครที่อยู่โต๊ะเรียบร้อยแล้ว แสดงว่าพร้อมที่จะรับประทานอาหารกลางวันแล้ว” หรือใครที่ทำผนังเลอะเทอะ คนนั้นก็ทำความสะอาด

5. ส่งเสริมให้เด็กรู้ และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการช่วยเหลือ นับว่ามีความเหมาะสม เพราะช่วยให้เด็กเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น ได้รับความรู้สึกของผู้อื่น โดยครูชมเชยชวนให้เด็กสนใจในการกระทำที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจ หรือแนะนำให้เด็กแบ่งปัน ร่วมมือ และการช่วยเหลือผู้อื่น และสังคม

สุขุมาล เกษมสุข (2547: 82 – 83) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ให้เด็กไว้ว่า ความสัมพันธ์อันอบอุ่นของคนในครอบครัว และการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคมกับบุคคลต่าง ๆ นอกครอบครัวและจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กทำได้ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีความรัก ความเมตตาต่อกัน เข้าใจกันมีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือกัน บิดามารดาต้องเป็นตัวอย่างของลูก และเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีดังกล่าวในหมู่สมาชิกของครอบครัว จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

2. ฝึกมารยาททางสังคมให้แก่เด็ก เช่น การไหว้ การทำความเคารพผู้ใหญ่ การเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส การรู้จักขอบคุณ ขอโทษ การมีมารยาทในการรับประทานอาหาร การใช้คำพูด การรู้จักรอคอยเข้าแถว การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การมีมารยาทที่ดี จะช่วยให้เด็กสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

3. ปลุกฝังคุณลักษณะที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่น ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การให้ความร่วมมือ การให้เกียรติผู้อื่น การรู้แพ้รู้ชนะ รู้ถ้อย เป็นต้น

4. ให้ออกาสเด็กได้มีประสบการณ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ๆ เช่น ให้เด็กได้เล่นได้คบหาเพื่อน ๆ ในละแวกบ้าน ทั้งเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ พาเด็กไปเข้าสังคมของผู้ใหญ่บ้าง ทั้งในหมู่เครือญาติและเพื่อน ๆ ของบิดามารดา โดยบิดามารดาจะคอยดูแลแนะนำให้ลูกรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี รู้จักการวางตัว การสมาคม และการสร้างมิตรภาพกับบุคคลในระดับต่าง ๆ

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545: 25) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ

1. การฝึกการช่วยเหลือตนเอง เด็กก่อนวัยเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อการช่วยเหลือตนเอง เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการดูแลสุขวิทยา ซึ่งหากเด็กได้ทำและพึ่งพาตนเองแล้วจะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตน การฝึกหัด และการส่งเสริมให้ช่วยตนเองมีความสำคัญมาก การมองว่าเด็กอ่อนแอ ต้องประคบประหงม ต้องให้ความช่วยเหลือในทุกด้าน เป็นการกระทำที่ทำให้เด็กเกิดการอ่อนแอ การสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง

2. ฝึกการมีส่วนร่วมกับครอบครัว เด็กอายุ 5 – 6 ปี ชอบทำงานตามแบบผู้ใหญ่มาก การกวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า ผู้ใหญ่ควรให้ออกาสในการทำงานบ้านร่วมด้วย เพราะเด็กก่อนวัยเรียน เป็นวัยของความอยากเรียนรู้ การได้ช่วยงานผู้ใหญ่ทำให้เด็กภูมิใจมาก

3. การสร้างนิสัยการมีเพื่อน เป็นทักษะทางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องได้รับการกระตุ้นให้รู้จักการเล่นกับผู้อื่น สัมพันธ์กับผู้อื่น โดยผู้ใหญ่อาจพาเด็กไปเล่นกับเพื่อนหรือพาเพื่อนมาเล่นกับเด็กที่บ้าน การให้เด็กมีโอกาสร่วมสร้างความสัมพันธ์กับเด็กอื่น จะทำให้เด็กเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน การตอบสนองความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น

4. การสร้างวินัยในตนเอง ได้แก่ วาจาดี กริยาดี มีความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเองได้ การสร้างวินัยเป็นกระบวนการช่วยให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมที่ดีด้วยการเรียนรู้ การควบคุมกำกับพฤติกรรมของตนให้เกิดขึ้นเป็นของตนเองด้วยตัวเอง และติดตัวไปตลอดชีวิต พ่อแม่คือ บุคคลสำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับเด็กด้วย การสอนกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธี และให้กำลังใจ เมื่อเด็กทำถูกต้อง ไม่ปล่อยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนติดเป็นนิสัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2544:31-35) การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็ก อาจทำได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมที่ละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้แบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดี จะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบคนที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา ตัวละครในนิทาน และผู้มีชื่อเสียง

3. การให้สัญญาเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะทำอะไรลงไป จะดีกว่าเตือนเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

ดังนั้นสรุปได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือ การฝึกให้เด็กได้ รู้จัก รู้จักการแบ่งปัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ โดยวิธีการส่งเสริมเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา ทำได้ดังนี้ คือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การปรับพฤติกรรมเด็ก โดยการปรับที่ละน้อยด้วยการให้การเสริมแรง เช่น คำชมเชย ของรางวัล สิทธิพิเศษ ให้เด็กเลียนแบบบุคคลที่เด็กชื่นชอบ และควรให้สัญญาเตือนเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้จะต้องให้การส่งเสริมอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเด็กในช่วงอายุ 5 ปี แรกเกิดของชีวิตจะมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และต้องการการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครู และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยจะต้องจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเจริญเติบโต มีพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ และความสามารถของแต่ละบุคคล

1. ความหมายของการจัดประสบการณ์

มีผู้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2546:23-24) กล่าวว่าไว้ว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรยึดหลักการ ดังนี้

1. กิจกรรมที่ควรจัดคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงความสนใจ และความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกตามความสนใจ และความสามารถ

2. กิจกรรมที่ควรจัดมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม
3. กิจกรรมที่จัดมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหว และสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่ม
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก
5. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง 让孩子ได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตัวเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และผู้ใหญ่สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรจัดโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย

คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2547 : 12) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นถึงวัยและความสามารถของเด็ก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญาให้พร้อมที่เรียนรู้ต่อไป

รักตวรรษ ศิริภาพร (2548: 59 – 60) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดกิจกรรมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก วัสดุและอุปกรณ์ สื่อจำลอง และสื่ออื่น ๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติทั้งภายในและนอกห้องเรียน ซึ่งจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ผ่านกระบวนการที่ดี เด็กได้มีส่วนร่วมลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกระบวนการคิด และสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

2. ความสำคัญของการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ตรงให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วม โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับครูผู้สอน เพราะเด็กจะได้เรียนรู้มีทักษะมีการแสดงออกอย่างเสรี ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาของตนเอง และมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผล เพื่อตอบสนองความต้องการ

ตามวัยของเด็กอย่างสมบูรณ์ การจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดสาระสำคัญในการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้ กรมวิชาการ (2546: 32)

1. เน้นเด็กเป็นสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ควรให้ความสำคัญกับธรรมชาติของเด็ก ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

2. ตระหนักและสนับสนุนพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ อันได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ได้รับการคุ้มครองจากการถูกทอดทิ้ง เอาเปรียบ และการกระทำทารุณ

3. ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และมีเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์

4. ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมอย่างสมดุลครบถ้วนทุกด้าน ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความพร้อม ความสนใจ และความสามารถตามวัย

5. ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม และวัฒนธรรมไทย ด้วยการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และฝึกทักษะ

6. ชี้แนะการแสดงพฤติกรรมของเด็ก ด้วยการชี้แจงเสริมทางบวก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมเหมาะสม และชี้แจงเสริมทางลบ ควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

7. ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับความสามารถในการรับรู้ และการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยคำศัพท์ง่าย ๆ สั้น ๆ ในการพูดคุยกับเด็ก

8. สนับสนุนการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก โดยการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ การเล่นให้เหมาะสมกับวัย และเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับผู้อื่น

9. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้

10. ติดตามเฝ้าระวังและสังเกตพัฒนาการเด็ก

ชิตาพร เขี่ยมสะอาด (2548 : 92) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ช่วยให้ได้มีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา หรือระดับที่สูงขึ้น

2. ช่วยให้ได้มีความรักและเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง มุ่งมั่น ในความดีงามและรู้คุณค่าของชีวิต

3. ช่วยให้ได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้หน้าที่ของตนเอง และเสียสละเพื่อสังคมตามควรแก่วัยและโอกาส

4. ช่วยให้ได้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรักในศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

5. ช่วยในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กทุกด้าน

ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐาน หลักการ แนวคิด และทฤษฎีของนักการศึกษา ซึ่งในแต่ละแนวคิดนั้นจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความเชื่อและความเหมาะสมในการเลือกนำไปปฏิบัติของแต่ละบุคคล และจัดให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล บุรณาการทักษะและสาระการเรียนรู้ แต่การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กจะบรรลุผลตามเป้าหมายได้นั้นสิ่งสำคัญคือบทบาทของครู เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กล้วนแต่เป็นหน้าที่ของครูในการวางแผนเพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน อันจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในอนาคต

3. หลักการจัดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นั้น เป็นการกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาในรูปแบบที่พึงประสงค์ ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจจะเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม หลักในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีดังนี้ กรมวิชาการ (2546: 33)

1. มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิได้มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้เนื้อหา แต่ต้องพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ คือ

- 1.1 พัฒนาการรับรู้และประสาทสัมผัส
- 1.2 พัฒนาการสื่อสาร โดยการฟัง การพูด
- 1.3 พัฒนาบุคลิกภาพ
- 1.4 ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น
- 1.5 การตัดสินใจถูกต้อง
- 1.6 การคิดวางแผนในการทำกิจกรรม
- 1.7 การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น
- 1.8 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.9 การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 1.10 การมีคุณธรรม จริยธรรม รักชื่นชม และภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งาม

ของชาติ

2. บูรณาการการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่มเล็ก กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ในห้องเรียน นอกห้องเรียน ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง หลักการบูรณาการที่เหมาะสม คือ

2.1 ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ ใกล้ตัวเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรม อาจเป็นรายบุคคล หรือกลุ่ม ความยาก – ง่าย ของกิจกรรมควรมีปะปนกัน

2.2 สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยมีความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงควรเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่คุ้นเคยมาให้เด็กได้เรียนรู้

2.3 ให้ประสบการณ์ที่กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เด็กมีโอกาสดำเนินประสบการณ์ในหลายด้านพร้อมกัน ดังนั้นการจะช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่จึงควรจัดประสบการณ์แก่เด็กในรูปแบบการบูรณาการ

2.4 การจัดประสบการณ์ต้องดัดแปลงให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของเด็ก สภาพของท้องถิ่น เพื่อเด็กจะมีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.5 จัดประสบการณ์โดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพ และความสามารถของแต่ละคน มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต

2.6 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

2.7 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นควรคำนึงถึงตัวเด็ก โดยยึดหลักการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และบริบทของเด็ก ในรูปแบบของกิจกรรมทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ในห้องเรียน นอกห้องเรียน โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็ก ทั้งนี้ในการพัฒนาเด็กนั้นจะเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลผลิต ตลอดจนประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง

4. จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ดังนี้ กรมวิชาการ (2546: 34)

4.1 พัฒนาด้านร่างกาย เพื่อพัฒนาร่างกายให้เจริญเติบโต พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และประสาทสัมผัส ตลอดจนการปลูกฝังสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง

4.2 พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

4.3 พัฒนาการด้านสังคม เพื่อให้เด็กรู้จักตนเอง รู้จักบุคคลใกล้ชิด รู้สึกความสำคัญของครอบครัว สังคม และชุมชน ตลอดจนปลูกฝังให้มีสังคมนิสัยที่ดี ทำให้เกิดความสนใจ มีมารยาทในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

4.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อความหมายให้เด็กรู้จักสังเกต โดยใช้ประสาทสัมผัสและการคิดอย่างมีเหตุผล พัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้

โดยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กรมวิชาการ (2546: 8 – 9) มีสาระสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กในบริบทของชุมชน สังคม วัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข โดยประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 12 ประการ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้กับเด็กปฐมวัย ครอบคลุมเด็กทุกประเภท คำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของชุมชน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตลอดจนมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาเด็ก

5. แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

เพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กรมวิชาการ (2546: 43 – 44) จึงได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

5.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

5.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะ และสาระการเรียนรู้

5.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

5.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีของเด็ก

5.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทางด้านทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

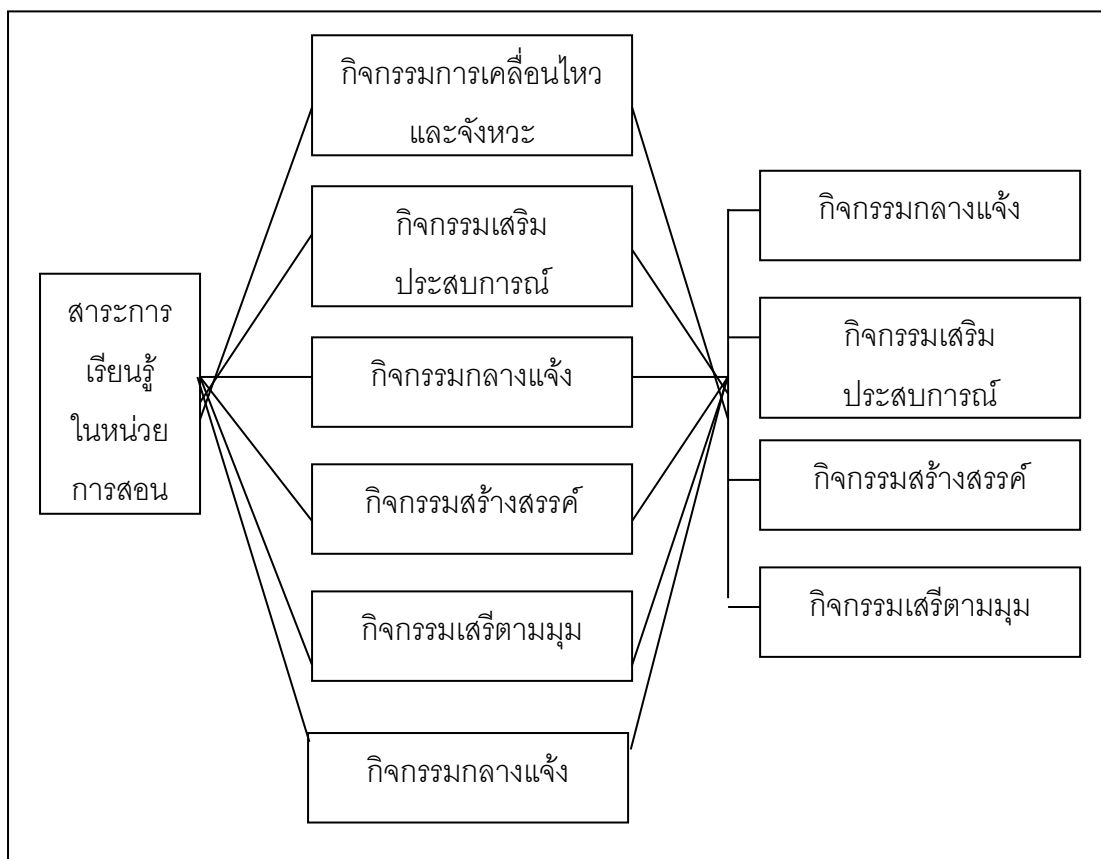
5.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนล่วงหน้า และการวางแผนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

5.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

5.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

จากแนวทางการจัดประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรมุ่งเน้นให้จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ ลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก โดยการจัดประสบการณ์ในรูปแบบการบูรณาการ พยายามเปิดโอกาสให้เด็กคิดริเริ่มตัดสินใจด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก

นอกจากนี้ แนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก และจัดในรูปแบบของกิจกรรม เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ด้วยการนำเอาสาระการเรียนรู้มาบูรณาการกับกิจกรรมในหน่วยการสอน ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยในลักษณะบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมในหน่วยการสอน

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์อันเป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถ และความเหมาะสมกับวัยเด็ก ซึ่งลักษณะการจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้ เป็นการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าด้วยการบูรณาการหน่วยประสบการณ์เข้าด้วยกันไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยประสบการณ์ โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาทุกทักษะให้เด็กได้เรียนรู้ กล่าวคือ คำว่า “บูรณาการ” หมายถึง การจัดรูปแบบกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ด้วยการยึดตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง และนำสิ่งที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ในทุกด้าน มาเรียงลำดับความสำคัญของประสบการณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการชีวิตเด็กปฐมวัยโดยยึดหลักการบูรณาการที่เหมาะสม

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

1. ความหมายของศิลปะสร้างสรรค์

กรมวิชาการ (2545 : 2) กล่าวว่า ลักษณะธรรมชาติของศิลปะเป็นการเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และสากล

มานพ ถนอมศรี (2546:14) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อ เทคนิควิธีการต่างๆ มีหลากหลายรูปแบบ และผลงานที่จะได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะนั้น ต้องมีคุณค่าต่อจิตใจ หรือก่อให้เกิดการสะท้อนอารมณ์

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550: 28) สรุปว่า ศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการรับรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม จนเกิดความเข้าใจทำให้เกิดความคิดจินตนาการ และมีการแสดงออก โดยใช้การถ่ายทอดผลงานแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตนเองได้เรียนรู้ ซึ่งแสดงออกทั้งความคิด ความรู้สึก ปัญญา อารมณ์ และทำให้ศักยภาพที่อยู่ในตัวบุคคลให้มีการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ พร้อมทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สมศรี เมฆไพบุลย์วัฒนา (2551:8-9) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก เพื่อสื่อสารและแสดงออกผ่านสื่อ วัสดุ ให้ผู้อื่นเข้าใจ เกิดเป็นผลงานออกมา ซึ่งการจัดกิจกรรมจะไม่มีกรอบบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้ เมื่อตนเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ดัดปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ โดยเด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ และการเคลื่อนไหวร่างกายในการควบคุมลำตัว แขน นิ้วมือ ให้ประสานสัมพันธ์กันกับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกิจกรรมหนึ่ง ในการสร้างงานศิลปะสร้างสรรค์

ปีเตอร์สัน (ปริษา บุญมาศ, 2551: 20; อ้างอิงจาก Peterson, 1958: 101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทางด้านความคิด และความรู้สึกต่าง ๆ ศิลปะเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้ง

บุคลิกภาพ และความเป็นอิสระของเด็กออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคนออกมา

จากความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ใช้ศิลปะซึ่งได้แก่การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ พับ บั่น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ ในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ธรรมชาติ ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก และสะท้อนความคิดของตัวเองออกมาเป็นผลงานผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรม หรือสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2. ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เบญจมา แสงมลิ (2545:62 – 63) ศิลปะเป็นสื่อการแสดงออกของเด็กในสิ่งที่เด็กทำเห็น รู้สึก และคิด กิจกรรมศิลปะให้โอกาสเด็กสำรวจ ทดลอง แสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ความสามารถในการจินตนาการ สังเกต และความรู้สึกที่มีต่อตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เพราะขณะที่เด็กทำงานกับวัสดุต่าง ๆ เด็กมีความรับผิดชอบในการเลือก และกำหนดรูปร่าง ใช้การตัดสินใจ การควบคุมประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จจะสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์

ประสบการณ์ด้านศิลปะ ให้คุณค่าแก่เด็ก เด็กอาจแสดงความรู้ที่ไม่เป็นที่ยอมรับออกมาทางศิลปะ เด็กสามารถเรียนรู้ที่ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก และกิจกรรมการยาทาได้ ถ้าเด็กมีปัญหาด้านการพูด ความรู้สึกรุนแรงสามารถระบายออกได้ในกิจกรรมศิลปะ การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่เป็นผลทางด้านจิตใจ เช่น การเล่นเกม การฉีกกระดาษ กิจกรรมเหล่านี้ให้โอกาสเด็กได้ทาบ บั่น คลึงตบ ฉีก ซึ่งเป็นการแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีออกมาทางการกระทำที่ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น

การช่วยเหลือเด็กให้เปลี่ยนแปลงความรู้สึกทางลบเป็นแบบสร้างสรรค์ เป็นทางออกของเด็กที่นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้ การเสนอแบบแผนหรือตัวอย่างให้เด็กลอกเลียนเป็นการชะงักการแสดงออกและการเจริญเติบโตในกายหน้าของเด็ก ในทางตรงข้าม ถ้าครูให้โอกาสเด็กแสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระ จะช่วยให้ครูเห็นสภาพและปัญหาของเด็กอย่างกระจ่างแจ้ง ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาเด็กอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านสังคม ขณะเด็กเลือกกิจกรรมที่พอใจรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ ตามความสนใจที่คล้ายคลึงกัน ในการร่วมกิจกรรมทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่มเด็กจะรู้จักการแบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้ ความคิดเห็น การตัดสินใจ และการให้การยอมรับนอกจากนั้นยังเรียนรู้วิถี ความเป็นเจ้าของ ข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น

เด็กจะมีกิริยาสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม และเรียนรู้ความสำคัญของการร่วมมือกัน และการควบคุมตนเอง เด็กจะได้รับคุณค่าเหล่านี้เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและการใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองตามถนัด กิจกรรมศิลปะนอกจากจะส่งเสริมด้านจิตใจและสังคมแล้ว ยังสร้างเสริมความเจริญเติบโตด้านสติปัญญา เด็กจะคิดประดิษฐ์สิ่งของและปรับปรุงวิธีที่เคยใช้ให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการทำงานจนซึมซับในวิธีการทำ เด็กเรียนรู้คำพูดที่เหมาะสมเพื่อพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำให้ผู้อื่นเข้าใจ

ลูว์กา (สุวรรณา ก้านทอง. 2547: 9; อ้างอิงจาก Luca. 1968: 44-45) กล่าวว่า ในการฝึกความคิดสร้างสรรค์นี้คนเราสามารถได้รับการกระตุ้นให้มีขึ้นในระดับสูงได้ด้วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะเด็กในวัยอนุบาล ผู้สอนจะต้องมองเห็นความสำคัญว่า ศิลปะไม่เพียงแต่เป็นแบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น ยังก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

ทิมสวาย สนวนศิริ (2547: 5) กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะเอาไว้ดังนี้

1. ให้ประโยชน์ทางการศึกษา
2. ทำให้เกิดความสนุกสนาน
3. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์
4. ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง
5. ช่วยฝึกในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับสายตาในเด็กก่อนวัยเรียน
6. ช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นใจในตนเอง
7. ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. ช่วยส่งเสริมให้เป็นคนรักสวยรักงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

จากความสำคัญของกิจกรรมศิลปะ สรุปได้ว่า ศิลปะเป็นสื่อการแสดงออกของเด็กในสิ่งที่เด็กทำ เห็น รู้สึก และคิดผ่านงานศิลปะ กิจกรรมศิลปะให้โอกาสเด็กสำรวจ ทดลอง แสดงความคิดความรู้สึก ประสบการณ์ด้านศิลปะ ให้คุณค่ากับเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา เช่น เด็กสามารถเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ มารยาท การพูดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ในการทำกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้การแบ่งปัน การเป็นผู้นำผู้ตาม

3. ประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

เบญจา แสงมลิ (2545: 262) กล่าวว่า ศิลปะเป็นสื่อการแสดงออกของเด็กในสิ่งที่เด็กทำ เห็น รู้สึก และคิดกิจกรรมศิลปะให้โอกาสเด็กสำรวจทดลอง แสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ความสามารถในการจินตนาการ สังเกต และความ รู้สึกที่

มีต่อตนเองและผู้อื่นมีมากขึ้น เพราะขณะที่เด็กทำงานกับวัสดุต่างๆ เด็กมีความรับผิดชอบในการเลือกและการกำหนดรูปร่างใช้การตัดสินใจ การควบคุมประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จจะสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์

บุครินทร์ สิริปัญญาธร (2545:16) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญ และให้ประโยชน์แก่มนุษย์อย่างมาก ผลสะท้อนจากการทำงานศิลปะทำให้ทราบถึงการเจริญเติบโตของเด็กสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เขาอยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กและก่อให้เกิดการรับรู้ที่ยิ่งใหญ่ต่อมนุษย์

ผจญจิตต์ ช้างมงคล (2553: 29–31) ศิลปะเป็นสิ่งจำเป็นในการปูพื้นฐานและเป็นสิ่งสำคัญทางการศึกษา ได้กล่าวว่า ศิลปะศึกษาไม่ใช่กิจกรรมการใช้เวลาพักผ่อนของการศึกษา ศิลปะศึกษาเป็นการเพิ่มเติมมิติที่แตกต่างออกไป สู่การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ศิลปะศึกษาไม่ใช่ส่วนประกอบของการศึกษา แต่ศิลปะศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการทางการศึกษา อับราฮัมมาสโลว์ ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยแบรนดิสได้ให้ทัศนะว่า “ศิลปะมีความสัมพันธ์ค่อนข้างแนบแน่นกับจิตวิทยา และจิตวิทยาของเอ็กต์บุคคล” นั่นคือ ศิลปะเป็นปัจจัยสร้างประสบการณ์พื้นฐานของการศึกษา ดังนั้น ครูจึงใช้ประโยชน์และความสำคัญจากศิลปะช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมและพึงปรารถนาให้แก่เด็ก เพราะศิลปะสามารถช่วยพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การวาดเขียนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ดีขึ้น ระดับของพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับการแสดงออกมาจากภาพซึ่งเป็นงานของเด็กเอง ระดับของการแสดงตัวตนจะมีตั้งแต่การพัฒนารูปร่างที่เด็กวาดรูปซ้ำๆ ออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันหมด จนกระทั่งถึงพัฒนาการขั้นสูงซึ่งเด็กจะวาดภาพอย่างมีความหมาย และมีความสำคัญต่อตัวเขาเอง โดยเฉพาะเด็กเล็กเริ่มวาดรูปตัวเองได้สำเร็จจุดนี้เองที่เด็กปล่อยอารมณ์ได้ดีที่สุด เขาแสดงออกจากสิ่งที่เขาอยากทำ

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเราสามารถสังเกตเห็นได้จาก พัฒนาการของการรู้จักตนเอง และสภาพแวดล้อม ความรู้ต่างๆ ที่เด็กนำมาใช้ในขณะวาดรูป จะชี้ให้เห็นระดับของสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นวาดภาพของเด็กจึงเป็นเครื่องชี้ระดับของความสามารถทางสมอง หรือสติปัญญาของเด็ก

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านกาย พัฒนาการทางกายภาพในงานของนักเรียนจะสังเกตได้จาก ความสัมพันธ์ของการมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อ การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การควบคุมกล้ามเนื้อ และตาในการลากเส้นตลอดจนการฝึก

ทักษะต่างๆ ในกิจกรรมทางศิลปะ เช่น การพิมพ์การตัด ปะ ตัด ความเปลี่ยนแปลงทางกาย สามารถเห็นได้ง่ายในเด็กวัยเริ่มขีดเขียน

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางการรับรู้ ความเจริญเติบโต และการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัส เป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์วิชาศิลปะ โดยครูเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ทางการเห็น ฝึกการสังเกต ฝึกความละเอียดอ่อน มีความประณีตในการจัด ควรจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นสามารถสังเกตได้ในการที่เด็กได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลาย

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็ก จะเห็นได้จากความพยายามในการสร้างสรรค์ของเด็กภาพเขียนและภาพวาดต่างๆจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อประสบการณ์ของตนเองและของผู้อื่นเล็กๆ จะเริ่มวาดรูปคนไว้ในภาพทันทีที่พ้นระยะขีดเขียนแบบสะเปะสะปะและสิ่งแรกที่เด็กวาดแล้วมีผู้ดูออกว่าเด็กวาดอะไรนั้นก็คือรูปคน เมื่อเด็กเติบโตขึ้นงานศิลปะจะสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจความรู้สึกที่เด็กมีต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางด้านความเข้าใจผู้คนรอบข้างมากขึ้น และเข้าใจถึงอิทธิพลของคนที่มีต่อชีวิตของเขาเรื่องราวที่เด็กจะวาดรูปไว้ในงานศิลปะก็คือสิ่งเหล่านั้นนั่นเอง

ศิลปะช่วยพัฒนาการทางด้านสุนทรียะ พัฒนาการทางสุนทรียะคือส่วนประกอบพื้นฐานของความรู้ความชำนาญทางศิลปะสุนทรียะอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการวัดความคิด ความรู้สึก และการรับรู้ให้เป็นการแสดงออกซึ่งสื่อความคิด และความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รับรู้ เช่น การจัดเรียงคำเราเรียกว่า บทกวี การจัดเสียงเราเรียกว่าดนตรี และการจัดเส้น รูปร่าง สี และรูปทรงเราเรียกว่า ศิลปะ การจัดการเคลื่อนไหวของร่างกายเราเรียกว่าการเต้นรำ สุนทรียะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เกณฑ์ของความงามขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคนขึ้นอยู่กับงานแต่ละประเภท หรือขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมนั้นๆ ตลอดจนความตั้งใจ หรือเป้าหมายของการผลิตงานศิลปะ เราพบว่ารูปแบบของความงามไม่ได้เกิดจากการรับกฎเกณฑ์จากภายนอกเท่านั้น

สรุปได้ว่าประโยชน์ของการจัดกิจกรรมศิลปะ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกาย ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง ฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา อารมณ์-จิตใจ เช่น ความพอใจ สนุกสนานในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ลดความตึงเครียดทางอารมณ์ รู้จักชื่นชม และมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ ด้านสังคม เช่น ฝึกนิสัยการทำงาน รู้จักรับผิดชอบการทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เรียนรู้ความร่วมมือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจช่วยเหลือ การแบ่งปัน

การไม่เห็นแก่ตัว และด้านสติปัญญา เช่น เด็กรู้จักสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง มีความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ผลสะท้อนจากการทำงานศิลปะทำให้ทราบถึงการเจริญเติบโตของเด็กได้

4. พัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 159) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะ หมายถึง กระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในผลงานพัฒนาการ จากวัยหนึ่งไปสู่วัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการดังกล่าวจะดำเนินไปช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสนใจและความสามารถทางศิลปะ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละบุคคล พัฒนาการทางศิลปะจะมีลักษณะเป็นสากล เด็กทุกชาติจะมีลักษณะการแสดงออกที่คล้ายๆ กัน ยกเว้นกรณีที่พัฒนาการนั้นถูกสกัดกั้นอันเป็นผลให้พัฒนาการนั้นขาดช่วงหรือหยุดไป เด็กอายุ 2-5 ปี ช่วงก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังอยู่บ้าน โดยมีพี่เลี้ยงหรือพ่อแม่ดูแล โอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางศิลปะจึงมีน้อยหากพ่อแม่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะ ขาดความสนใจ ในพฤติกรรมทางด้านศิลปะของเด็กด้วยแล้วจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการไปอย่างเชื่องช้า

ประสน จุมพรม (2550: 15 - 16) กล่าวว่า ลักษณะการวาดรูปของเด็ก 4 - 7 ปี จะวาดภาพโดยมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของการวาดรูป (Drawing Characteristics)

- ใ้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายในการวาด
- พิจารณาจัดวางวัตถุและเริ่มใส่ใจเรื่องขนาดของวัตถุที่วาด
- ศิลปะเป็นหนทางที่เด็กสื่อความหมายกับตนเองและสื่อสารพูดคุยกับผู้ใหญ่
- การวาดของเด็กคล้ายกับการพยายามเรียงเรียงสิ่งที่ได้รู้จักลงในภาพ
- เด็กสามารถลอกแบบรูปสี่เหลี่ยมสามเหลี่ยม
- เด็กจะวาดสิ่งที่เห็นในสิ่งแวดล้อมและวาดสิ่งที่มีความสำคัญกับเด็ก
- มีการวาดภาพลักษณะเดิมซ้ำๆ เป็นสัญลักษณ์ (Schema)
- วาดภาพโดยมีเนื้อหาและรายละเอียด
- ใช้สีตามความพอใจไม่คำนึงถึงความเป็นจริง
- นำรูปทรงเรขาคณิตต่างๆ มาประกอบเป็นภาพ
- ระบายสีในขอบเขตได้
- ไม่วาดรูปเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็น ไม่ลอกธรรมชาติหากเอารูปมาให้ดูก็จะไม่วาดตาม

2. การใช้เนื้อที่ในการวาดรูป (Space Representation)

- รูปที่ได้กวาดจะลอยอยู่รอบๆ หน้ากระดาษ
- ขนาดของวัตถุต่างๆ ในภาพไม่เป็นสัดส่วนกัน
- ขนาดของวัตถุนั้นบางครั้งก็ถือว่าวาดเหมาะสมกับเนื้อที่มีอยู่
- วาดส่วนสำคัญให้มีขนาดใหญ่เกินความเป็นจริง
- วาดภาพโดยมีเส้นฐานรองรับหรือใช้ขอบกระดาษเป็นฐาน
- มีการใช้พื้นที่ว่างระยะห่างของวัตถุและการจัดวางตำแหน่งที่ยังไม่เหมาะสม

3. การแสดงออกในการวาดรูปคน (Human Figure Representation)

- หัวและขามีวิวัฒนาการจากการขีดเขียน
- รูปคนอยู่ในลักษณะบันทึกริ้วมือและเท้า
- คนจะหันหน้าเข้าหาผู้ดูและมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส
- มีลักษณะเพิ่มรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น ลายและลักษณะของเสื้อผ้า

นที เถกิงศรี (2548: 34) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กอายุ 5-6 ปี อยู่ในช่วงที่วาดภาพเป็นเรื่องราว การวาดเป็นการบอกเล่าของเด็ก โดยมีลักษณะคือ

1. เด็กจะวาดภาพคนก่อนจะดัดแปลงเป็นสิ่งต่างๆ
2. วาดเรื่องที่ประสมกับตัว เรื่องที่ได้ฟัง
3. ใช้รูปเรขาคณิตมาประกอบเป็นภาพ
4. มีการกำหนดสัญลักษณ์ซ้ำๆ
5. รู้จักระบายสีในขอบเขตภาพและขอบเขตของกระดาษ
6. มีการจัดวางภาพอยู่บนเส้นฐานหรือใช้ขอบกระดาษเป็นเส้นฐาน

จะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อม วิธีการอบรมเลี้ยงดู ระดับอายุ เป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านศิลปะ ส่งผลทำให้เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการทางศิลปะไม่เหมือนกัน รวมถึงระดับความสามารถในการเรียน เช่น การเขียน และการอ่านไม่เหมือนกันอีกด้วย

5. แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

เบญจา แสงมลิ (2545: 63 – 67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่ง ที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผลิตและการรู้จักรับผิดชอบในการ

ดูแลรักษาวัสดุ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับประกัน โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือก และตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อเด็กต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิด และให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนี้ ครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระเมื่อทำงานคนเดียว หรือทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียน มอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไป จนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำกิจกรรม การสำรวจ การวางแผนการ เก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิด ให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาอย่างง่ายและให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เด็กนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำ และการแสดงออกโดยการใช้สื่อสาร วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำให้ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และทดลอง และเมื่อเด็กรู้สึกสภาพแวดล้อม เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อน พูดสนทนา แลกเปลี่ยนแบ่งปันสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล

กุลยา ตันติลาชีวะ (2547: 189) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต้องเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบและได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมจึงควรแนะนำหรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ให้ใช้วิธีให้เด็กค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเอง

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะให้กับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกทางความคิด และจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งครูต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งกิจกรรมที่จัดให้ควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็ก พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

6. ประเภทของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2545 :17 – 19) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็กลักษณะของการจัดกิจกรรมต้องมีความหลากหลาย ดังนี้

1. การวาดภาพ และระบายสี
  - 1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียนหรือสีไม้
  - 1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น ฟู่กัน ฟองน้ำ
  - 1.3 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ
2. การเล่นกับสีน้ำ
  - 2.1 การเป่าสี
  - 2.2 การหยดสี
  - 2.3 การเทสี
3. การพิมพ์ภาพ
  - 3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย
  - 3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผัก ต่างๆ
4. การปั้น เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ
  - 5.1 การพับอย่างง่าย
  - 5.2 การฉีกปะ
  - 5.3 การเทสี

6. การประดิษฐ์

6.1 ประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ

6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545: 55 – 92; อ้างอิงจาก ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล, 2533: 51) ได้แบ่งกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กเป็น 5 สาขาใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิดลงบนกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น

2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อนิ้วมือกับสายตา มีสีชนิดต่าง ๆ พู่กัน เป็นอุปกรณ์

3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Painting making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์มีหลายวิธีแต่วิธีที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ๆ คือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน โดยใช้สีทาด้านหลังของวัสดุแล้วนำมาประทับลงบนกระดาษจะได้ภาพพิมพ์เกิดขึ้น

4. กิจกรรมประติมากรรม (Crafts) หมายถึง กิจกรรมที่ครอบคลุมกว้างขวางมาก เช่น การทำภาพปะติด ทำหน้ากาก นุ่น การถักทอไหมพรมด้วยนิ้วมืออย่างง่าย ๆ เป็นงานที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการ หรือมีขั้นตอนด้วย

สำนักงานวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2546 : 77-78) ได้แบ่งกิจกรรมสร้างสรรค์ออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่

1. การวาดภาพ และระบายสี

2. การเล่นกับสี

3. การพิมพ์ภาพ

4. การปั้น

5. การพับ ฉีก ตัด ปะ

6. การประดิษฐ์เศษวัสดุ

7. การร้อย

8. การสาน

9. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์

10. การสร้างรูป

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 190) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้านการศึกษาปฐมวัยจำแนกศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. การวาดและการใช้สี เพราะเป็นการแสดงสมรรถนะทางกายของเด็ก
2. การพิมพ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยใช้อุปกรณ์
3. การประดิษฐ์ นอกจากจะใช้กล้ามเนื้อแล้วยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

4. การประดับตกแต่ง
5. การปั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก การคิดจินตนาการในเรื่องของรูปทรง การรับรู้ ซึ่งการปั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 5.1 การปั้นแบบวิเคราะห์ หมายถึง ปั้นดินทั้งก้อนแล้วดึงส่วนต่าง ๆ ออกมาเป็นส่วนย่อย

- 5.2 การปั้นแบบสังเคราะห์ หมายถึง การปั้นรายละเอียดส่วนย่อย แล้วนำมาปะ – ติด ต่อกันเป็นภาพรวม

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้เด็กได้เรียนรู้จากวัสดุอุปกรณ์และเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองและลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ต่อชิ้นงาน ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กพร้อมยังส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านอีกด้วย

7. ลักษณะของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

เสาวนีย์ รื่นสุข (2552 : 32- 33) ได้กล่าวถึง ลักษณะของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมการสร้างภาพที่เด็กเขียนลงไปด้วยความรู้ในตัวเองให้เป็นสัญลักษณ์แบบสวยงาม จังหวะ และสีเส้นต่างๆ แทนการใช้คำพูด เช่น การวาดภาพด้วยสีน้ำ ฟูกัน การวาดรูประบายสีด้วยสีเทียนและดินสอสี การเล่นกับสีแบบต่างๆ

2. กิจกรรมการฉีก ปะ และติดกระดาษ เป็นกิจกรรมที่ใช้กระดาษต่างๆ มาฉีก ตัด และนำมาติดบนกระดาษทำให้เป็นภาพ กระดาษที่นำมาใช้ ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษวารสาร กระดาษห่อของขวัญ และกระดาษสีมัน

3. การปั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมากวัสดุที่ปั้นได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด การปั้นควรมีส่วนอุดรองที่มีผิวมัน เช่น พลาสติก โลหะ โฟเมก้า เพื่อไม่ให้เีอะเป็อนและง่ายต่อการทำความสะอาด

4. การพิมพ์ การพิมพ์ทำได้หลายวิธี ได้แก่ พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติต่างๆ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ ก้านกล้วย ก้านบัว พิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เช่น เชือก ฝาจุขวด หลอดด้าย พิมพ์ภาพด้วยทราย การพิมพ์ภาพด้วยการขยี้กระดาษ

5. การพับกระดาษ เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ ที่ต้องอาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ มือ นิ้วมือ พับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ ลำดับและขั้นตอนการประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของเล่นของใช้ เป็นการรวบรวมเศษวัสดุจากกระดาษมาประดิษฐ์เป็นของเล่นต่าง ๆ ตามแบบอย่างหรือความคิดอิสระ และวัสดุอื่น ๆ ในการประกอบหรือตกแต่งเพิ่มเติมให้งานสมบูรณ์ เช่น กาว กรรไกร เศษไหมพรม ไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ ฯลฯ รวมถึงงานกระดาษเส้นที่ใช้กาวประกอบเป็นรูปต่าง ๆ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กจะต้องใช้เวลาให้เหมาะสม ซึ่งในการจัดกิจกรรมประจำวัน ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและพัฒนาการและจิตวิทยาเด็กโดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมดังนี้

เด็กอายุ 3 – 4 ปี ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 10 – 20 นาที

เด็กอายุ 5 – 6 ปี ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 20 – 30 นาที

สำหรับวิชาศิลปะจะใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ 40 – 60 นาที หรือมากกว่านั้น สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญโดยจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ต้องใช้เวลาให้เหมาะสม จัดอุปกรณ์ที่หลากหลาย เด็กจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนได้เต็มที่

8. ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ซัลลิแวน (Sullivan.1958 อ้างถึงในเสาวนีย์ รื่นสุข, 2552 : 33) ลักษณะกิจกรรมกลุ่มหรือการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำงานที่มีสมาชิกในกลุ่มมีการวางแผนร่วมกันกับผู้นำกลุ่ม และผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ประสานงาน และให้คำปรึกษาแก่กลุ่มสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ บรรยากาศในกลุ่มมีความเป็นกันเอง เป็นมิตรต่อกัน และมีความเป็นประชาธิปไตย เคมป์ (Kemp. 1964: 24 - 25 อ้างถึงในเสาวนีย์ รื่นสุข, 2552:33) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันอยู่ที่แห่งหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา (Verbal and Nonverbal) มีผู้นำและสมาชิกหรืออาจไม่มีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependent) มีประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและให้ความเคารพ ในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกที่ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

สรุปได้ว่า กลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะทำงานหรือ ทำกิจกรรมของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

วันเพ็ญ สุมนาพันธ์ (2545 : 7) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ว่าเป็น กิจกรรมที่ใช้เทคนิค สื่อ เครื่องมือ กิจกรรมที่วิธีการที่สร้างขึ้น เพื่อให้สมาชิกทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความคุ้นเคย เปิดเผยตนเอง ร่วมมือกันทำงาน ยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่นช่วยกัน แก้ปัญหา เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขวัญชัย ศรีพรรณ (2546:23) ได้สรุปประโยชน์ของกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics) ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมกลุ่มที่มีผลมาจากการปะทะสังสรรค์กันของบุคคลภายในกลุ่มทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาความเข้าใจในความรู้สึกและ พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเห็นความสามัคคีเป็นสำคัญ

เรจินา จันทรเพ็ญ (2548:50) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มบุคคลได้ทำกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผู้นำกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์ในกลุ่ม เพื่อวางแผน ระดมความคิด หาวิธีแก้ไขปัญหาของกลุ่ม มีการวิเคราะห์และอภิปรายผลการทำงาน ทำให้ สมาชิกกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างความสัมพันธ์และความสามัคคี ยอมรับความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันเป็นประโยชน์ในการทำงานและการอยู่ ร่วมกัน

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กได้ทำกิจกรรม ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นการพัฒนาทักษะหลายประการ ได้แก่ การฟัง การพูด การแก้ปัญหาการทำ ตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม การเรียนรู้จากกลุ่มจะส่งผลต่อการเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อสมาชิกในกลุ่ม และสังคมต่อไป

ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

แมคเกรเกอร์ (Mc Gragor. 1960 อ้างถึงในเสาวนีย์ รื่นสุข, 2552 : 34 – 35) ได้ กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศภายในกลุ่มเป็นกันเอง ไม่ใช่เป็นทางการหรือระเบียบจัดมากนัก
2. สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการร่วมจัดกิจกรรมทุกอย่างของกลุ่ม แต่ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมแต่ละอย่างด้วย
3. จุดมุ่งหมายของกลุ่มจะต้องชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มและ

ควรจะให้สมาชิกของกลุ่มเข้ามามีส่วนออกคำติชมและถามความคิดเห็นจนกระทั่งทุกๆ คนยอมรับจุดประสงค์ร่วมของกลุ่ม

4. สมาชิกจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทุกคนมีสิทธิ์ออกความคิดเห็นได้ และไม่ว่าจะมาจากบุคคลใดควรได้รับการรับฟังเท่าเทียมกันอย่าดูถูกความคิดของสมาชิกคนใดจนกระทั่งไม่มีใครกล้าออกความคิดเห็น

5. ความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดาในกลุ่มควรจะได้รับรู้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพยายามศึกษาหาสาเหตุอย่างรอบคอบ พยายามหาหนทางแก้ไขแทนที่จะปกปิดซ่อนเร้นหรือทำเป็นว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นภายในกลุ่ม

6. การตัดสินใจทุกอย่างควรเป็นมติเอกฉันท์ที่ได้รับการเห็นชอบจากสมาชิก ไม่ควรใช้วิธีโหวตขอความเห็นจากสมาชิกกลุ่มใหญ่ เพราะแสดงว่ามีบางคนที่ยังไม่เห็นด้วยกับการกระทำของกลุ่ม

7. การวิพากษ์วิจารณ์ควรกระทำบ่อยครั้ง ตรงไปตรงมา แต่ควรอยู่ในลักษณะไม่รุนแรง

8. ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย ไม่ว่าจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิด หรือการปฏิบัติงานของกลุ่ม

9. เมื่อตกลงใจที่จะกระทำกิจกรรมใดสมาชิกจะรู้จักหน้าที่และยอมปฏิบัติเพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของกลุ่ม

10. ผู้นำกลุ่มไม่เป็นผู้เผด็จการหรือยอมทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสถานการณ์สิ่งสำคัญ คือ มีสมาชิกในกลุ่มควรพยายามทำงานให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายไม่ใช่อยู่ที่ใครจะมาเป็นผู้นำ

สรุปได้ว่าลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะต้องอยู่ภายในบรรยากาศที่เป็นกันเองสมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น และสมาชิกในกลุ่มต้องยอมรับความคิดเห็นของกันและกันและมีมติเป็นเอกฉันท์โดยผู้นำต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยจะทำให้กลุ่มมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ และที่สำคัญที่สุดซึ่งจะทำให้กลุ่มดำเนินงานลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ คือการตั้งจุดมุ่งหมายของกลุ่มให้ชัดเจน จะต้องใช้การวางแผนทำงานเป็นขั้นแรกที่ตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และประเมินผลทบทวนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางแผนไว้

10. บทบาทและหน้าที่ครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กแสดงออกมาในผลงานศิลปะเปรียบเทียบกับเสมือนกระจกเงาโลกของเด็ก การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กจึงควรส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดตามจินตนาการ และการทำงานอย่างอิสระ ครูจะต้องคำนึงถึงความสนใจ และวิธีการแสดงออกของเด็กเป็นสำคัญ เป็นผู้จัดเตรียมสื่อ หรือเลือกประสบการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกระดับความสามารถ คอยสนับสนุนและให้กำลังใจให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระตามความคิด และจินตนาการของตนเอง และพัฒนาความสามารถในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ตามความถนัด ความสนใจ ตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ครูคือบุคคลที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอนศิลปะ เพราะครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการประดิษฐ์ คิดค้น และผลิตผลงานออกมา งานศิลปะสำหรับเด็กจะสำเร็จลุล่วงด้วยดีนั้นขึ้นอยู่กับครูทั้งสิ้นมีวิธีการหลาย ๆ วิธีที่ครูสามารถสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ครูศิลปะจะต้องให้ความสำคัญกับความเป็นกันเองกับเด็ก พยายามพูดคุย ชักจูงเร้าความสนใจให้กำลังใจ ชมเชย ไม่วิจารณ์หรือติผลงานเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางศิลปะทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน

- ครูควรดูแลเด็กให้สร้างสรรคงานด้วยความพยายามของตนเอง กล้าคิด และกล้าตัดสินใจไม่ใช้วิธีเผด็จการสั่งงานให้เด็กทำ

- ไม่ควรสอนกฎเกณฑ์ ทฤษฎี รายละเอียด และสัดส่วนต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และทำจริงด้วยตนเองมาก ๆ จะมีผลให้เด็กเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

- จัดประสบการณ์อันก่อให้เกิดผลงาน และเข้าใจในทางศิลปะแก่เด็ก การเล่านิทานฟังเพลง สนทนา ดูภาพ ดูวีดีทัศน์ หรือการศึกษานอกสถานที่

- ครูควรเปิดโอกาส และจัดกิจกรรมศิลปะหลายๆ รูปแบบให้เด็กอย่างกว้างขวางในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ควรจัดลำดับก่อน – หลัง และต่อเนื่องกัน หรืออาจจะจัดให้สลับกันไป เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์อย่างกว้างๆ และรักษาระดับเนื้อหาวิชาความรู้ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความคิดสร้างสรรค์

- ปัจจัยที่กระทบ และรบกวนความเป็นธรรมชาติในการแสดงของเด็กที่สำคัญ คือความคิดที่เป็นรูปธรรมของผู้ใหญ่ ปัจจัยนี้เมื่อครอบงำอยู่นาน ๆ ทำให้เด็กเปลี่ยนการแสดงออกให้ไปทำตามผู้ใหญ่ต้องการ งานศิลปะซึ่งเป็นการแสดงออกของเด็กก็ถูกละทิ้ง การใช้ศิลป์เพียง

วิธีเดียวกันก็เป็นการจำกัดประสบการณ์ กิจกรรม และรู้จักสิ่งของต่างๆ ดังที่ คมขวีญ อ่อนบึงพริ้ว (2550 : 41-44 อ้างอิงจากเลิศ อำนันทนา 2533 :14 -15) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและผู้ปกครองไว้ดังนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด
4. อย่าแทรกแซงความคิด หรือตัดสินใจแก้ปัญหาแทนนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด
5. ใช้คำพูดยั่วๆ และท้าทายให้แสดงออกแทนการออกคำสั่ง
6. วางแผนการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์เอาไว้ล่วงหน้า เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระภายใต้บรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น และเป็นกันเอง จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองปกป้อง และส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออกในที่สุด

ข้อควรคำนึงในการสอนศิลปะเด็กปฐมวัย

1. หลีกเลี่ยงการให้แบบอย่าง หรือจุดเป็นภาพ และสมุดภาพระบายสีแก่เด็ก เพราะสิ่งเหล่านั้นทำให้เด็กสูญเสียความคิดสร้างสรรค์
2. ต้องช่วยพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองให้กับเด็ก โดยการทำให้เด็กรู้ว่าเขามีความจริงใจกับเขา ทำให้เขารู้ว่าเขาควรจะมีใจในตัวเขา ทำให้เขารู้ว่าเขาควรจะมีใจในตัวเขาที่เขาทำได้ด้วยตัวของเขาเอง พูดกับเด็กบ่อยๆ ว่า “หนูทำได้” จะทำให้เด็กเกิดความพยายาม และไม่กลัวที่จะแสดงออก
3. เข้าใจผลงานของเด็กทำให้เด็กรู้ว่าครูเห็นคุณค่าในงานที่เขาทำ อย่าบังคับ หรือคาดหวังความหมายจากภาพวาดของเขา
4. ครูจะต้องไม่แก้ไข หรือทำผลงานให้เด็กเสียเอง ครูเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ และช่วยเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ให้คำแนะนำ สาธิตให้ดู เมื่อเด็กใช้เป็นครั้งแรก
5. ไม่ควรวิจารณ์งานศิลปะของเด็ก หากเป็นการประเมินผลจะมีวิธีการประเมิน โดยเฉพาะเด็กๆ ควรมีอิสระที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดของเขาโดยปราศจากความกลัว บทบาท

ของผู้สอน คือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เบา และสถานที่ให้เขา และทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในการทำงานด้วยตนเอง

6. การทำให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของงานเด็ก จะช่วยทำให้เกิดความต้องการสร้างสรรค์งานต่าง ๆ

7. ควรขยายประสบการณ์ทางศิลปะของเด็ก ด้วยการพาไปทัศนศึกษาแหล่งที่มีการแสดงผลงานศิลปะ หรือขอเยี่ยมภาพวาด หรือสไลด์เกี่ยวกับศิลปะนำมาให้เด็กดูในห้องเรียนบ้าง ถ้าทำได้การเตรียมการสำหรับการสอนศิลปะให้เด็กปฐมวัย

การเตรียมงานอย่างรอบคอบเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรจะต้องมีการเตรียมงานดังนี้

1. ตั้งกฎเกณฑ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เด็กๆ ต้องรู้ว่าวัสดุที่ใช้นั้นจะต้องไม่ทิ้งให้สูญเปล่าเขาจะต้องไม่ทำลายอุปกรณ์ที่มีอยู่ เด็กๆ จะต้องรู้จักด้วยว่า วัสดุอุปกรณ์ในงานศิลปะจะรับประทานไม่ได้

2. จัดวางวัสดุ และอุปกรณ์ ที่เด็กจำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้งให้ครบถ้วนเพียงพอ สะดวก และไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก จัดไว้ในที่เด็กสามารถหยิบใช้ได้

3. เตรียมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมโดยทดลองด้วยตนเองก่อน เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่เด็กได้ไม่ติดขัด

4. การเตรียมฟองน้ำชิ้นๆ หรือผ้าเช็ดมือหมาดๆ ไว้ให้เด็กได้ใช้เช็ดมือในการทำกิจกรรมบางอย่างที่เลอะเทอะ หรือเหนียวเหนอะหนะ จะทำให้เด็กทำงานได้ดีขึ้น

5. การทำความสะอาด ต้องเป็นการทำที่ง่าย และสะดวกที่สุด สำหรับกิจกรรมหลายกิจกรรมควรจะมีกระดาษหนังสือพิมพ์คลุมลงบนโต๊ะก่อน เพื่อให้ง่าย และรวดเร็วในการทำ ความสะอาด มีถังน้ำ ผ้าเช็ดมือสำหรับเด็ก ถ้วยใส่น้ำสะอาดสำหรับล้างพู่กัน เสื้อกันเปื้อนที่เย็บขึ้นเป็นพิเศษ หรือเสื้อแขนสั้นของผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่แล้ว สวมคลุมทับเสื้อเด็กกันเปื้อน

6. เด็กจะต้องมีพื้นที่ในการทำงานเพียงพอ ไม่เบียดจนเกินไป ถ้าไม่มีสถานที่กว้างพอสำหรับคนกลุ่มใหญ่ ให้แบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กๆ หมุนเวียนกันมาทำกิจกรรม

7. กิจกรรมศิลปะต้องให้เวลามากเพียงพอในการเตรียม ลงมือกระทำ และเวลาในการเก็บเครื่องใช้ และทำความสะอาด หากเร่งรีบจนเกินไปจะทำให้เด็กสร้างสรรค์งานไม่เต็มที่ และขาดความสนุกสนาน

8. จัดเตรียมสถานที่สำหรับเก็บผลงาน หรืองานบางชนิดต้องหาที่ตากให้แห้งก่อน แล้วเก็บผลงาน ผู้สอนจะต้องเตรียมหาไว้ล่วงหน้า

ลำดับขั้นตอนการสอนศิลปะปฐมวัย

1. วางจุดมุ่งหมายในการสอน

2. การเตรียมก่อนลงมือสอน

2.1 เตรียมแผนการสอน

- จุดประสงค์
- เนื้อหา
- ระยะเวลา
- สื่อการสอน
- จำนวนเด็ก
- จำนวนกิจกรรม
- สถานที่

2.2 เตรียมอุปกรณ์การสอน

3. ทดลอง และตรวจสอบอุปกรณ์ในการสอนก่อนลงมือสอนจริง

4. ทำการสอนจริง ตามแผนการสอน และสาธิตการปฏิบัติงาน

5. เตรียมตัวเด็กให้พร้อมก่อนปฏิบัติงาน

6. การปฏิบัติงานของเด็ก โดยมีผู้สอนดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดจนการเขียนชื่อ ลงวันที่ปฏิบัติ ให้แก่เด็กที่ยังเขียนชื่อไม่ได้

7. การเก็บรักษา และการทำความสะอาด ฝึกเด็กให้ช่วยกันเก็บอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เข้าที่ เข้าช่อง ลงตะกร้า มีที่ตากผลงานที่ยังไม่แห้ง เก็บผลงานเข้าที่ฝึกเด็กให้ช่วยกันทำความสะอาด เช่น เก็บกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ปูโต๊ะออก กวาดเช็ดทำความสะอาด ผู้สอนต้องดูแลแนะนำ แต่ไม่เข้าไปยุ่งกับงานของเด็ก

8. ประเมินผลงานเด็ก สังเกตการทำกิจกรรมศิลปะ และการนำเสนอผลงานของตนเอง ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระเสรี ไม่ยึดติดอยู่กับผลงานสำเร็จรูปเท่านั้น

- เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ทุกคนแสดงออกอย่างอิสระ
- ฝึกหัดให้รู้จักเรียนรู้ในการวางแผนงาน และการแก้ไขปัญหา
- ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกในหลายๆ รูปแบบ โดยคำนึงถึงวิธีสอนแบบเรียน

ป็นเล่นมาใช้ให้เหมาะสม

- สนับสนุนให้เรียนรู้ถึงคุณค่าของความงาม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้วยการนำชมนิทรรศการทางศิลปะในโอกาสต่างๆ

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2545:19) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะควรให้คำแนะนำหรือบอกแนวทางเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การสอนกิจกรรมศิลปะโดยตรงก่อให้เกิดผลเสีย ควรจะสนับสนุนให้เด็กมีการค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเอง ให้โอกาสเด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวาง โดยการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์น้อยนับว่าเป็นการจัดศิลปะที่ไม่เหมาะสมอย่างมาก ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media) เป็นการค้นพบทางที่เป็นไปได้ของนักศิลปะในการใช้วัสดุและวิธีการหลากหลายมากขึ้นในการทำศิลปะมากขึ้น เช่น การใช้สีน้ำกับสีเทียนระบายด้วยกัน การปะติดกับการระบายสี การเย็บกรอบภาพวาดหรือระบายสี ซึ่งเป็นการผสมผสานอย่างสร้างสรรค์ไม่มีที่สิ้นสุด ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างให้กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้เทคนิคการสอนศิลปะที่สำคัญควรประกอบด้วย

1. กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม
2. ยอมให้เด็กใช้มือได้อิสระ ความคิดสร้างสรรค์
3. ยอมให้เด็กทำงานเอง
4. ยอมให้เด็กตัดสินใจเลือกทำงานด้วยตนเอง
5. ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม หลากหลาย
6. ใช้กิจกรรมที่เหมาะสมอย่างหลากหลาย
7. ยอมรับผลงานของเด็ก แสดงผลงาน และเก็บรักษางาน
8. ให้ความเห็นเกี่ยวกับความพยายาม และส่วนประกอบของงานศิลปะ
9. ถามคำถามปลายเปิด

การพัฒนากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้มีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กขึ้นอยู่กับครู ครูต้องพัฒนากิจกรรมศิลปะให้มีความหมายต่อการเรียนรู้กับเด็ก และการส่งเสริมพัฒนา มีวิจัยหลายประการวิจัยที่ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทครูในการพัฒนากิจกรรมศิลปะ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาเด็ก ตัวอย่างงานวิจัยการใช้ศิลปะเป็นกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาพฤติกรรมของสังคมให้เด็กปฐมวัยพบว่า มีผลทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือไปในทางที่ดีขึ้น

อาจกล่าวสรุปได้ว่า บทบาทของครูในการสอนศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรทดลองทำกิจกรรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนจัดกิจกรรม และควรจัดกิจกรรมให้นำสนใจมีอุปกรณ์ที่หลากหลาย และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัยและกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กทำงานศิลปะอย่างอิสระ แต่ครูจะต้องคอยให้คำปรึกษาแนะนำหรือชี้แนะเมื่อเด็กต้องการ

ความช่วยเหลือในการสาธิตกิจกรรมครูควรในคำอธิบายที่ง่ายแก่การเข้าใจ และไม่ควรวิชากรงานของเด็ก แต่ควรให้กำลังใจเด็กในการแสดงความรู้สึกต่อผลงาน การชื่นชมผลงานของผู้อื่น และการเก็บรักษาผลงานของเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

วีระพงศ์ บุญประจักษ์ (2545: 50) ได้ศึกษาว่ามีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม พบว่าเด็กปฐมวัย ก่อนจัดประสบการณ์ และระหว่างการจัดประสบการณ์ การเล่นที่บ้านไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือ และแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคม ทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

ศศิพันธ์ นิลจันทร์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตย หลังจากได้รับกิจกรรมเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีระดับคะแนนของพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

อโนชา ธีรธำรง (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่าทักษะทางสังคมโดยรวม และจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

มัลลิกา พวงพล (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการใช้เกมการศึกษา และศึกษาผลการใช้เกมการศึกษาต่อพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปฐมวัยโรงเรียน

เชียงใหม่คริสเตียน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมด้านสังคมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบของนักเรียนปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนได้ทำกิจกรรมเกมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อริสา ไสคำภา (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง ผลการวิจัยพบว่า ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างชัดเจน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักษณา เสนินฤทธิ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น โดยค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภาภรณ์ สงนวน (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านกับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 44 คน จาก 2 ห้องเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนบ้านพราน ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1.) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมทั้ง 6 ด้าน หลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น อยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมทั้ง 6 ด้าน สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิสริน เหมจำ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบบทบาทสมมติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้ม และอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความร่วมมือของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ แบบ

บทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 5 ปี ของโรงเรียนธรรมมิศลามท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน ผลการศึกษา พบว่าพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์แบบบทบาทสมมติแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์แบบบทบาทสมมติมีแนวโน้มสูงขึ้น

เสาวนีย์ รื่นสุข (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายวัน ได้แก่ การร่วมมือ การช่วยเหลือ แสดงความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดดอกลำไย สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียน ผลการวิจัย พบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่าคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วงสัปดาห์ที่ 1 – 7 ส่วนสัปดาห์ที่ 8 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือมีแนวโน้มลดลง

ผจญจิตต์ ช้างมงคล (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนช้างมงคล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ทั้งด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้อื่นนั้นสามารถตอบสนองได้ดี เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนหรือผู้อื่น โดยการแสดงออกทางพฤติกรรมดังกล่าวทั้งนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ

กับเพศ และอายุ แต่เด็กสามารถแสดงออกได้อย่างดี โดยผ่านการเล่นในสถานการณ์จริง ดังนั้น เด็กปฐมวัย จึงควรได้รับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมการเล่น ร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมถึงการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลอง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์ตรง และเพื่อให้เด็กได้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ ได้แก่ การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ดวงพร พิทักษ์วงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิด สร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ทดลองใช้กับนักเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และที่เรียนศิลปะแบบปกติตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนชุดกิจกรรมศิลปะ เพื่อ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และที่เรียนศิลปะแบบปกติตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นปฐมวัยหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรองชนก ทองงาม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีด้านความคิดนามธรรม และความคิดสร้างสรรค์จากการเรียนด้วยกิจกรรมวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ ยิน ผลการวิจัย พบว่า จากการที่นักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน เรียนจากชุดกิจกรรมการสอนการวาด ภาพระบายสี ด้านนามธรรม มีพัฒนาการทางด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการวาดภาพระบายสี ด้าน นามธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐวรรณ ขนชัยภูมิ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรม ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการวาดภาพกับการปั้นที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนวัดสระบัว เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1.) นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการฝึก โดยใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าในการ วาดภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.) นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการฝึก โดยใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าในการปั้น อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 3.) นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการ ฝึก โดยใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการวาดภาพกับนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรม

การฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าในการปั้น มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประพิมพ์พัคตร์ พละพงศ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น พบว่า 1.) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น มีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นคิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพดมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด

อัญชลี รัตนชื่น (2550: 53) ได้ศึกษา ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะเครื่องแขวน พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย (อายุ 4 – 5 ปี) ที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะเครื่องแขวนซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยภายหลังที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะเครื่องแขวนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

รัตนา นิสมกุล (2550: 51) ได้ศึกษา การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง ผลการศึกษาพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรีชา บุญมาศ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี พบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสีสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี

จากงานเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมการจัดทั้งเป็นรายบุคคล รายกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมไว้หลากหลาย ให้เด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสนใจ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงมีคุณค่ามากในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกด้าน จึงเป็นเหตุผลให้ผู้รายงานเลือกเอากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมาเป็นกิจกรรมประกอบการศึกษาพฤติกรรมทางสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

รายงานผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผู้รายงานได้ศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 23 คน มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้รายงานเป็นครูประจำชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีดังนี้

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม จำนวน 24 กิจกรรม
2. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ฉบับ มี 30 ข้อทดสอบ
4. แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 23 ฉบับ
5. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม จำนวน 8 ฉบับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม จำนวน 24 กิจกรรม ประกอบด้วย
  - 1.1 ปั้นผลไม้รวมมิตร
  - 1.2 พิมพ์ภาพจากส่วนต่างๆ ของผลไม้
  - 1.3 ปะติดเมล็ดแตงโม
  - 1.4 ตัดปะภาพรถจากนิตยสาร
  - 1.5 ขดเชือกพาเพลิน

- 1.6 ปีบสีวาดภาพ
- 1.7 กระดาษโฆษณาแปลงร่าง
- 1.8 ประติกรรมสร้างภาพ
- 1.9 สร้างงานจากวัสดุเหลือใช้
- 1.10 ประติภาพจากวัสดุธรรมชาติ
- 1.11 การพับทุงทิวลิป
- 1.12 ใบบไม้กลายร่าง
- 1.13 การพับเสื้อสีรัก
- 1.14 ตัดปะภาพคนจากนิตยสาร
- 1.15 ฟองสบู่แสนกล
- 1.16 การประดิษฐ์โทรศัพท์หรรษา
- 1.17 วาดภาพต่อเติมตัวเลข
- 1.18 ปั้นดินน้ำมันตกแต่งจากเส้น
- 1.19 วาดภาพด้วยการขูดสี
- 1.20 ตัดฉลุสร้างภาพ
- 1.21 สร้างภาพจากเศษวัสดุ
- 1.22 ยางพาราพาเพลิน
- 1.23 ไม้ไอศกรีมสร้างสวรรค์
- 1.24 สีส้นลายเส้น

ผู้รายงานได้จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยศึกษาแนวความคิดการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยของ สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545) แนวความคิดจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กของ นที เกกิจศรี (2548) แนวความคิดจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24 – 45) มาเป็นแนวคิดในการสร้างศิลปะสร้างสรรค์ โดยมีองค์ประกอบของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. จุดประสงค์
3. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
4. สื่อประกอบกิจกรรม
5. การประเมินผล
6. ภาคผนวก

ผู้รายงานได้นำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่สร้างเสร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้องด้านโครงสร้าง และเนื้อหาของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และให้ความเห็นว่าสอดคล้อง ไม่แน่ใจและไม่สอดคล้องโดยให้คะแนน +1, 0, -1 ตามลำดับแล้วนำไปหาค่า IOC ตามแนวคิดของ Rovinelli และ Hamblelo (ฤาเดช เกิดวิชัย.2546:166) ผลการตรวจสอบ และพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 24 กิจกรรม มีความสอดคล้องตามโครงสร้างและเนื้อหา

2. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะเป็นกลุ่ม จำนวน 24 แผน ประกอบด้วย

2.1 หน่วยการเรียนรู้ ผลไม้น่ารักๆ มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

- 2.1.1 แผนที่ 1 กิจกรรมปั้นผลไม้รวมมิตร
- 2.1.2 แผนที่ 2 กิจกรรมพิมพ์ภาพจากส่วนต่าง ๆ ของผลไม้
- 2.1.3 แผนที่ 3 กิจกรรมประดิษฐ์ผลไม้แต่งโม

2.2 หน่วยการเรียนรู้ การคมนาคม มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

- 2.2.1 แผนที่ 4 กิจกรรมตัดปะภาพรถจากนิตยสาร
- 2.2.2 แผนที่ 5 กิจกรรมขีดเขียนภาพรถ
- 2.2.3 แผนที่ 6 กิจกรรมปั้นสีวาดภาพ

2.3 หน่วยการเรียนรู้ เมืองไทยที่รัก มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

- 2.3.1 แผนที่ 7 กิจกรรมกระดาษโฆษณาแปลงร่าง
- 2.3.2 แผนที่ 8 กิจกรรมประดิษฐ์รถสร้างภาพ
- 2.3.3 แผนที่ 9 กิจกรรมสร้างงานจากวัสดุเหลือใช้

2.4 หน่วยการเรียนรู้ ธรรมชาติแสนสวย มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

- 2.4.1 แผนที่ 10 กิจกรรมประดิษฐ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ
- 2.4.2 แผนที่ 11 กิจกรรมการพับท่งทิวลิป
- 2.4.3 แผนที่ 12 กิจกรรมใบไม้กลายร่าง

2.5 หน่วยการเรียนรู้ พ่อของฉันนั้นแสนดี มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

2.5.1 แผนที่ 13 กิจกรรมการพับเสื้อสีอรัก

2.5.2 แผนที่ 14 กิจกรรมตัดปะภาพคนจากนิตยสาร

2.5.3 แผนที่ 15 กิจกรรมฟองสบู่แสนกล

2.6 หน่วยการเรียนรู้ การสื่อสาร มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

2.6.1 แผนที่ 16 กิจกรรมประดิษฐ์โทรศัพท์กระดาษ

2.6.2 แผนที่ 17 กิจกรรมวาดภาพต่อเติมตัวเลข

2.6.3 แผนที่ 18 กิจกรรมปั้นดินน้ำมันตกแต่งจากเส้น

2.7 หน่วยการเรียนรู้ กลางวันกลางคืน มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

2.7.1 แผนที่ 19 กิจกรรมวาดภาพด้วยการชุดสี

2.7.2 แผนที่ 20 กิจกรรมตัดฉลุสร้างภาพ

2.7.3 แผนที่ 21 กิจกรรมสร้างภาพจากเศษวัสดุ

2.8 หน่วยการเรียนรู้ สวัสดิ์ปีใหม่ มีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ จำนวน 3 แผน ประกอบด้วย

2.8.1 แผนที่ 22 กิจกรรมยางพาราพาเพลิน

2.8.2 แผนที่ 23 กิจกรรมไม้ไอศกรีมสร้างสรรค์

2.8.3 แผนที่ 24 กิจกรรมสีส้นลายเส้น

3. การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 8 สัปดาห์แก่นักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ผู้รายงานได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้รายงานได้ วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ โดยยึดหลัก พัฒนาการ และคุณลักษณะตามวัยของนักเรียน 3 – 5 ปี เพื่อนำมาจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ บูรณาการให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร นอกจากนี้ได้ศึกษาหลักสูตรในส่วนที่เป็นสาระ การเรียนรู้ เพื่อเป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างละเอียด 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญ เป็นส่วนที่ช่วยให้ทราบว่า จะจัดกิจกรรมอย่างไรที่จะทำให้นักเรียนพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ และนักเรียนจะต้องทำอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะทำให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เช่น นักเรียนจะเข้าใจความหมายของคำและประโยค โดยผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประสบการณ์สำคัญ คือ การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

ส่วนที่ 2 คือ ส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดไว้ 4 ข้อใหญ่ ๆ ได้แก่

- เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก
- เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
- เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว
- เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

3.2 ในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ผู้รายงานได้ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ตลอดจนเอกสาร เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยจากกรมวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา แล้วจัดทำ แผนการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบของแผนครบตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

ชื่อหัวเรื่อง (แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้)

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สาระการเรียนรู้
  - 3.1 สาระที่ควรรู้
  - 3.2 ประสบการณ์สำคัญ
4. กิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสร้างสรรค์
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผล
  - 6.1 วิธีการ
  - 6.2 เครื่องมือ
7. ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
8. บันทึกผลหลังการสอน
9. ภาคผนวก

3.3 การนำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้จัดกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ได้ศึกษาแนวคิดการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยของ สิริพรรณ ตันตริรัตน์ไพศาล (2545) แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ของนที เกกิงศรี (2548) และแนวคิดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24 – 45) มาเป็นแนวคิด ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้

3.3.1 ขั้นนำ (สร้างความสนใจและเร้าความอยากรู้)

- เตรียมความพร้อมของนักเรียนโดยสนทนาถึงประสบการณ์เดิม เพื่อนำเข้าสู่กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น การทอผ้าคล้องจอบ ปริศนาคำทาย การร้องเพลง นิทาน ฯลฯ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ และความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม
- นักเรียนร่วมกันสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ว่าควร ปฏิบัติตนอย่างไรในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.3.2 ขั้นกิจกรรม (สร้างผลงานศิลปะ)

- นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงขั้นตอนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการกลุ่ม เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน
- นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน
- นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรม และลงมือปฏิบัติกิจกรรม ตามที่ได้วางแผน โดยใช้วัสดุที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาแนะนำในขณะทำกิจกรรม
- เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เสร็จ นักเรียนร่วมกันเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ ทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อย

3.3.3 ขั้นสรุป

- นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงาน
- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานไปติดแสดง เพื่อให้เพื่อนชื่นชมผลงาน

เมื่อผู้รายงานเขียนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้ง 24 แผนเสร็จแล้วผู้รายงานได้นำแผนการจัดประสบการณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์เนื้อหาการดำเนินกิจกรรม สื่อ และการประเมิน จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้องด้านโครงสร้าง และเนื้อหาของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบและพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความสอดคล้อง ตามโครงสร้างและเนื้อหา และได้

ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขไปทดลอง (ทดลองแบบเดี่ยว 1:1) ใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านใหม่ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ประกอบด้วย เด็กเก่ง 1 คน เด็กปานกลาง 1 คน และเด็กอ่อน 1 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการวัดผลประเมินผล

3.5 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองครั้งที่ 1 ไปใช้ทดลองครั้งที่ 2 (ทดลองแบบกลุ่ม 1:10) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านใหม่ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ประกอบด้วย เด็กเก่ง 3 คน เด็กปานกลาง 4 คน และเด็กอ่อน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลาในการจัดประสบการณ์ และการวัดผลประเมินผลตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3.6 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ปรับปรุงแก้ไขไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 คน ต่อไป

4. แบบทดสอบพฤติกรรมทางสังคม

4.1 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม ผู้ที่รายงานได้จัดสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยศึกษาแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม ของมัลลิกา พวงพล (2555 : 73-105) มาปรับเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบที่เป็นรูปภาพแต่ละข้อมีรูปภาพให้เลือกตอบ 3 ภาพ ใช้เวลาทดสอบข้อละ 1 นาที แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมความรับผิดชอบ จำนวน 10 ข้อ

4.2 สร้างคู่มือดำเนินการทดสอบพฤติกรรมทางสังคมซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง และวิธีการดำเนินการทดสอบในการใช้การทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผู้รายงานนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นนำแบบทดสอบมาปรับแก้ภาษาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น ในการทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

4.3 นำแบบประเมินวัดพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องของข้อคำถาม และภาพกับเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 1.00

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินวัดพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยปรับปรุงภาพและคำถามให้มีความสอดคล้องกัน สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับวัยของเด็กและคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ 30 ข้อทดสอบ

4.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านใหม่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 แล้วทำวิเคราะห์แบบทดสอบเป็นรายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 25 % และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder – Richardso : KR20) ได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.40 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

5. แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคม

แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมใช้สำหรับสังเกตความสนใจและพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในแต่ละแผนและแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นเพื่อบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นรายบุคคลโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การแปรผล ของคุณลักษณะระดับพฤติกรรมใช้เกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลความหมาย
2.51 – 3.00	ดีมาก
2.00 – 2.50	ดี
1.00 – 1.99	พอใช้

เกณฑ์ผ่าน ใช้ระดับคุณภาพตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินของแบบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ปฏิบัติและสร้างผลงานทางศิลปะตามความคิดและจินตนาการ

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง ผลงานเป็นของตนเอง มีความแปลกใหม่จากผลงานเดิม มีรายละเอียดของภาพ

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง ผลงานเป็นของตนเอง มีความแปลกใหม่จากผลงานเดิม

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง ผลงานเหมือนตัวอย่าง หรือเลียนแบบของเพื่อน หรือทำตามคำแนะนำของครู

พฤติกรรมความเชื่อเพื่อ

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง นักเรียนให้ความช่วยเหลือและมีน้ำใจต่อเพื่อนในการทำกิจกรรมด้วยความสนใจ และตั้งใจในการทำกิจกรรมตลอดเวลา

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง นักเรียนให้ความช่วยเหลือและมีน้ำใจต่อเพื่อนในการทำกิจกรรมด้วยความสนใจ และตั้งใจในการทำกิจกรรมในบางช่วงเวลาเท่านั้น

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง นักเรียนให้ความช่วยเหลือและมีน้ำใจต่อเพื่อนในการทำกิจกรรมด้วยความสนใจในการทำกิจกรรมในบางช่วงเวลาเท่านั้น และไม่ค่อยมีความตั้งใจในการทำกิจกรรม

พฤติกรรมความมีระเบียบวินัย

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้โดยปฏิบัติตามกฎคำสั่งและกติกา ตลอดจนยอมรับคำแนะนำจากผู้อื่นตลอดกิจกรรม

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้โดยปฏิบัติตามกฎคำสั่งและกติกา ตลอดจนยอมรับคำแนะนำจากผู้อื่นเป็นบางช่วงของกิจกรรม

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้โดยปฏิบัติตามกฎคำสั่งและกติกา แต่ไม่ยอมรับคำแนะนำจากผู้อื่น

พฤติกรรมความรับผิดชอบ

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเองในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความสมัครใจในการทำกิจกรรมตลอดเวลา

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเองในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความสมัครใจในการทำกิจกรรมบางช่วงเวลา

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเองในการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความสมัครใจในการทำกิจกรรมบางช่วงแต่ไม่ค่อยตั้งใจ

สามารถทำงานกลุ่ม และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยมีเพื่อน ๆ และครูคอยช่วยเหลือ

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความคิดของผู้อื่น โดยมีเพื่อน ๆ และครูคอยช่วยเหลือแนะนำ แต่ยังมีปัญหาบางส่วนไม่ได้

สามารถปฏิบัติและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะอย่างมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน

พัฒนาการระดับ 3 หมายถึง แสดงสีหน้าท่าทางกระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน ในการร่วมกิจกรรม

พัฒนาการระดับ 2 หมายถึง แสดงสีหน้าท่าทางกระตือรือร้น ยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน ฟังพอใจเป็นบางช่วงเวลา

พัฒนาการระดับ 1 หมายถึง แสดงสีหน้า ท่าทาง ไม่เต็มใจบ่าเบียดขณะปฏิบัติ กิจกรรมตลอดทั้งกิจกรรม

ผู้รายงานได้นำแบบประพฤติทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นนำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมมาปรับแก้ภาษา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น และตรวจสอบ เพื่อหาค่าความสอดคล้องด้านโครงสร้างและเนื้อหาของแบบบันทึกการสังเกต (IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบและพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งแสดงว่าแบบ ประเมินมีความสอดคล้องตามโครงสร้างและเนื้อหา แล้วผู้รายงานได้นำแบบบันทึกการสังเกตไป ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อพฤติกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

6.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินตามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่ม

6.2 วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่ต้องการ โดยวิเคราะห์เนื้อหาการจัดกิจกรรมที่พัฒนา พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาของแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 5 ข้อ

6.3 ศึกษาวิธีสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และกำหนดรูปแบบของ แบบประเมินโดยศึกษาเอกสารความรู้เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale) จากตำราวัดผลการศึกษาของ สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 37 – 43) และ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 66 – 72) สร้างแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ โดยกำหนดข้อความแล้วให้นักเรียนเลือกภาพที่สอดคล้องกับความรู้สึกของนักเรียน คือ

☺ ฟังพอใจมาก

☹ เฉย

☹ ไม่พอใจ

เกณฑ์การตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีดังนี้

ฟังพอใจมาก หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ

เฉย หมายถึง นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ไม่พอใจ หมายถึง นักเรียนไม่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

6.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ที่สร้างเสร็จสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องของเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ซึ่งผลการตรวจสอบและพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีค่า IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องตามโครงสร้างและเนื้อหา แล้วผู้รายงานนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2599 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอีก

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest Posttest Design (ฤาเดช เกิดวิชัย, 2546 : 99) มีลักษณะการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	สอบหลังการทดลอง
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

X คือ การจัดกระทำ (Treatment)

T₁ คือ การสอบก่อนที่จะจัดกระทำทดลอง

T₂ คือ การสอบหลังจากที่จัดกระทำทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบนักเรียนก่อนการจัดประสบการณ์ด้วยแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ฉบับ มีข้อทดสอบจำนวน 30 ข้อ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 เวลา 09.00 – 09.30 น.

2. ดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ใช้เวลา 24 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยจัดกิจกรรมในช่วงเวลา 09.20 – 10.10 น. ระหว่างวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 28 ธันวาคม 2559 โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมทางด้านสังคมในแต่ละแผน

3. ทดสอบนักเรียนหลังการจัดประสบการณ์ด้วยแบบประเมินวัดพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ฉบับ มีข้อทดสอบ จำนวน 30 ข้อ ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เวลา 09.00 – 09.30 น.

ตารางที่ 3 แสดงปฏิทินการเก็บรวบรวมข้อมูล

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	ชื่อหน่วย	กิจกรรม
1	7 พ.ย. 59	ผลไม้มารับประทาน	ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม
	8 พ.ย. 59		1. ปั่นผลไม้รวมมิตร
	9 พ.ย. 59		2. พิมพ์ภาพจากส่วนต่าง ๆ ของผลไม้
	10 พ.ย. 59		3. ประติดเมล็ดแต่งโม
2	15 พ.ย. 59	การคมนาคม	4. ตัดปะภาพรถจากนิตยสาร
	16 พ.ย. 59		5. ขดเชือกพาเพลิน
	17 พ.ย. 59		6. บีบสีวาดภาพ
3	22 พ.ย. 59	เมืองไทยที่รัก	7. กระดาษโฆษณาแปลงร่าง
	23 พ.ย. 59		8. ประติดกระดุมสร้างภาพ
	24 พ.ย. 59		9. สร้างงานจากวัสดุเหลือใช้
4	28 พ.ย. 59	ธรรมชาติแสนสวย	10. ประติดภาพจากวัสดุธรรมชาติ
	29 พ.ย. 59		11. การพับทุงทิวลิป
	30 พ.ย. 59		12. ไขไม้กลายร่าง
5	6 ธ.ค. 59	พ่อของฉันนั้นแสนดี	13. การพับเสื้อสีอรัก
	7 ธ.ค. 59		14. ตัดปะภาพคนจากนิตยสาร
	8 ธ.ค. 59		15. ฟองสบู่แสนกล
6	13 ธ.ค. 59	การสื่อสาร	16. การประดิษฐ์โทรศัพท์หรรษา
	14 ธ.ค. 59		17. วาดภาพต่อเติมตัวเลข
	15 ธ.ค. 59		18. ปั้นดินน้ำมันตกแต่งจากเส้น
7	20 ธ.ค. 59	กลางวัน กลางคืน	19. วาดภาพด้วยการชุดสี
	21 ธ.ค. 59		20. ตัดฉลุสร้างภาพ
	22 ธ.ค. 59		21. สร้างภาพจากเศษวัสดุ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	ชื่อหน่วย	กิจกรรม
8	26 ธ.ค. 59 27 ธ.ค. 59 28 ธ.ค. 59 29 ธ.ค. 59	สวัสดีปีใหม่	22. ย่างพาราพาเพลิน 23. ไม้ไอศกรีมสร้างสรรค์ 24. สีส้นลายเส้น ทดสอบหลังการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทั้งหมด ประกอบด้วย

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
  - 1.1 หาค่าร้อยละ (Percentage)
  - 1.2 หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean)
  - 1.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. หาค่าประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้รายงานได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
  - 1.1 วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม และแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม (difficulty) โดยใช้เทคนิคของ จุง เทห์ ฟาน

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ดัชนีความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อสอบถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

1.3 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม วิธี Brennan คำนวณโดยใช้สูตรที่ดัดแปลงจากสูตรหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบอิงเกณฑ์

$$R = \frac{R_H - R_L}{N}$$

เมื่อ	R	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R_H	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	R_L	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

1.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder & Richardson Formula) สูตรในการคำนวณ Kuder & Richardson – 20 [KR – 20]

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนข้อสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกแต่ละข้อ
	q	แทน	1-p
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนที่สอบได้

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรดังนี้

$$E_1/E_2 = 80/80$$

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100$$

เมื่อ	$\sum x$	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum x$	แทน	คะแนนรวมของแบบประเมิน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบประเมินทุกชุดรวมกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

เมื่อ	E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังการใช้แบบประเมิน
	B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังการใช้แบบประเมิน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยใช้สูตร ดังนี้

2.2.1 ร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X}{N} \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } X &= \text{จำนวนข้อมูลที่ได้มา} \\ N &= \text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด} \end{aligned}$$

2.2.2 หาค่าเฉลี่ยของคะแนนใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ, 2593: 73)

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } \mu & \text{ แทน ค่าเฉลี่ย} \\ \sum X & \text{ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด} \\ N & \text{ แทน จำนวนนักเรียนจากกลุ่มประชากร} \end{aligned}$$

2.2.3 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา
สายยศ, 2593 : 79)

$$\sigma = \frac{\sqrt{\sum (x - \mu)^2}}{N}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } \sigma & \text{ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ X & \text{ แทน คะแนนของแต่ละคน} \\ \mu & \text{ แทน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มประชากร} \\ N & \text{ แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มประชากร} \end{aligned}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง รายงานผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ผู้รายงานขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มตามเกณฑ์ 80/80 (ตารางที่ 4.1- 4.2)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม (ตารางที่ 4.3 - 4.4)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม (ตารางที่ 4.5)

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 4.1 – 4.2

ตารางที่ 4.1(ต่อ)

เลขที่	คะแนนแบบสังเกตผลการจัดกิจกรรม							
	แผนที่ 3	แผนที่ 6	แผนที่ 9	แผนที่ 12	แผนที่ 15	แผนที่ 18	แผนที่ 21	แผนที่ 24
22	2.00	2.17	2.17	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50
23	2.00	2.67	2.67	2.67	2.67	2.67	2.83	2.83
รวม	48.16	53.86	54.70	59.20	59.20	59.20	62.98	62.98
เฉลี่ย	2.09	2.34	2.38	2.57	2.57	2.57	2.74	2.74
ร้อยละ	69.67	78.00	79.33	85.67	85.67	85.67	91.33	91.33
ประสิทธิภาพ 80 ตัวแรก = $(69.67+76.00+79.33+85.67+85.67+85.67+91.33+91.33)/8 = 83.08$								

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

แผนที่ 3/สัปดาห์ที่ 1 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 48.16 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 69.67

แผนที่ 6/สัปดาห์ที่ 2 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 53.86 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 78.00

แผนที่ 9/สัปดาห์ที่ 3 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 54.70 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 79.33

แผนที่ 12/สัปดาห์ที่ 4 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 59.20 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 85.67

แผนที่ 15/สัปดาห์ที่ 5 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 59.20 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 85.67

แผนที่ 18/สัปดาห์ที่ 6 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 59.20 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 85.67

แผนที่ 21/สัปดาห์ที่ 7 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 62.98 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 91.33

แผนที่ 24/สัปดาห์ที่ 8 คะแนนรวมในแบบสังเกตได้ 62.98 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 91.33

คะแนนรวมทั้ง 8 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 83.08 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80 ตัวแรก มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.2 การหาประสิทธิภาพของพฤติกรรมทางสังคม แบบภาคสนามกับนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 23 คน ตามเกณฑ์ 80 ตัวหลัง

เลขที่	คะแนนการทดสอบวัด พฤติกรรมทางสังคม	เลขที่	คะแนนการทดสอบวัด พฤติกรรมทางสังคม
1	25	13	27
2	24	14	28
3	27	15	28
4	25	16	25
5	24	17	25
6	26	18	24
7	24	19	25
8	26	20	25
9	25	21	26
10	24	22	24
11	27	23	26
12	26		
รวม		586	
เฉลี่ย (μ)		25.48	
คิดเป็นร้อยละ		84.93	
ประสิทธิภาพ 80 ตัวหลัง		84.93	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนครบ 8 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 84.93 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80 ตัวหลัง มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 สรุปผลการหาค่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ $E_1 / E_2 = 83.08/84.93$ ซึ่งมีคุณภาพ ตามที่กำหนดไว้คือ 80 / 80

**ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์เป็นกลุ่ม (ตารางที่ 4.3– 4.4)**

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์

คนที่	คะแนนพฤติกรรมทางสังคม		ความแตกต่างของ คะแนนก่อนและหลัง (D)
	ก่อนการจัดประสบการณ์	หลังการจัดประสบการณ์	
1	20	25	5
2	20	24	4
3	23	27	4
4	20	25	5
5	19	24	5
6	22	26	4
7	19	24	5
8	21	26	5
9	20	25	5
10	19	24	5
11	23	27	4
12	21	26	5
13	22	27	5
14	24	28	4
15	24	28	4
16	20	25	5
17	20	25	5
18	19	24	5
19	20	25	5
20	20	25	5

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

คนที่	คะแนนพฤติกรรมทางสังคม		ความแตกต่างของ คะแนนก่อนและหลัง (D)
	ก่อนการจัดประสบการณ์	หลังการจัดประสบการณ์	
21	22	26	4
22	19	24	5
23	21	26	5
รวม	478	586	108
μ	20.78	25.48	-
σ	0.33	0.26	-

จากตารางที่ 4.3 จะเห็นได้ว่าคะแนนพฤติกรรมทางสังคม นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 25.48 สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์มีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 20.78 และการกระจายของคะแนนหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) น้อยกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ อาจสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ มีคะแนนพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ โดยเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์

การจัดกิจกรรมและ ประสบการณ์	จำนวนนักเรียน (N= 23)	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
ก่อนการจัดกิจกรรมและ ประสบการณ์	23	20.78	0.33
หลังการจัดกิจกรรมและ ประสบการณ์	23	25.48	0.26

จากตารางที่ 4.4 จะเห็นได้ว่าหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนพฤติกรรมทางสังคม (μ) เท่ากับ 25.48 สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อาจสรุปได้ว่าเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

สัปดาห์ ที่	ระดับความพึงพอใจ (N =23)			ประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด (จำนวนคนที่มีความพึงพอใจ ร้อยละ 80 เท่ากับ 18 คน)
	พึงพอใจมาก (หน้ายิ้ม)	เฉย (หน้าเฉย)	ไม่พอใจ (หน้าบึ้ง)	
1	21	2	-	ผ่าน
2	21	2	-	ผ่าน
3	21	2	-	ผ่าน
4	23	-	-	ผ่าน
5	23	-	-	ผ่าน
6	23	-	-	ผ่าน
7	23	-	-	ผ่าน
8	23	-	-	ผ่าน

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจมาก (หน้ายิ้ม) ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในสัปดาห์ที่ 1- 8 มีจำนวนคนเฉลี่ยตั้งแต่ 18 คน ที่มีระดับความพึงพอใจมาก (หน้ายิ้ม) ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีค่าตั้งแต่ 18 คน ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อาจกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มทำทลายความสามารถของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 เป็นอย่างดี

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มครั้งนี้ ผู้รายงานได้ดำเนินการตามขั้นตอน ซึ่งในบทนี้มีหัวข้อรายงานคือ วัตถุประสงค์การศึกษา สมมติฐานของการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่ผู้รายงานสร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

สมมติฐานของการศึกษา

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 หลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มอยู่ในระดับมาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งนี้ กลุ่มประชากรคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านควนเสม็ด อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวน 23 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีดังนี้

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม จำนวน 24 กิจกรรม
2. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ฉบับ มี 30 ข้อทดสอบ
4. แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคม จำนวน 23 ฉบับ
5. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 8 ฉบับ

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.08/84.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ปรากฏว่าหลังการจัดกิจกรรมและประสบการณ์นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์อย่างเห็นได้ชัดเจน

3. ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรม และประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ปรากฏว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้รายงานขอเสนอการอภิปรายผลตาม วัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.08/84.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เนื่องจากแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่ผู้รายงานได้สร้างขึ้นนี้มีเหตุผลสำคัญดังนี้ คือ แผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสามารถส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคม มีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเด็กได้ผ่านกระบวนการของการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการพัฒนาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบได้ดี ช่วยปลูกฝังให้เด็กแสดงออกถึงการให้ความช่วยเหลือแบ่งปันและมีความใจ ได้วางแผนร่วมมือกันในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา รู้จักรอคอยไม่แย่งกันทำ จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ หลังจากการทำกิจกรรม นอกจากนี้ขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเสนอวิธีการทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ทำให้เกิดความคิดจินตนาการนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ของผลงานกลุ่ม รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ นอกจากการที่เด็กได้ร่วมมือกันยังช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและสร้างพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนอันก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการทำกิจกรรมและนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้วางไว้อย่างราบรื่น ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เด็กได้ทำงานร่วมกันทำให้เกิดความคิดที่หลากหลายสร้างสรรค์เป็นผลงานให้เกิดขึ้น สื่อและอุปกรณ์เป็นส่วนที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในทางที่สร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับวิรุณ ตั้งเจริญ (อ้างถึงในเสาวนีย์ รื่นสุข, 2552:28) ที่กล่าวว่าศิลปะศึกษาเป็น

ตัวสร้างเสริมลักษณะนิสัยการเข้าสังคมให้กับเด็ก และทำให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยด้านการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการจากสิ่งต่าง ๆ ด้วยการคิดสร้างสรรค์ทำให้เด็กเกิดนิสัยรักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน รู้จักรอคอย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และมีพัฒนาการทางสังคมสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนีย์ รื่นสุข (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายวัน ได้แก่ การร่วมมือ การช่วยเหลือ แสดงความรับผิดชอบ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดดอกไม้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วงสัปดาห์ที่ 1-7 ส่วนสัปดาห์ที่ 8 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือมีแนวโน้มลดลง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชวนพิศ จะรา (2552: บทคัดย่อ) การพัฒนาความมีวินัยในตนเองโดยใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดวังหีบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ กลุ่มประชากร ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดวังหีบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน โดยได้ประสิทธิภาพเท่ากับ 89.20/83.33 และผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือพบว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น หลังจากการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม อย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการศึกษาที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม สามารถส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กมีอิสระในการร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าที่มีครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้ใช้ในขณะทำกิจกรรมและเมื่อทำกิจกรรมแต่ละกลุ่มจะต้องร่วมมือกันในการคิดและวางแผนจัดทำผลงานของกลุ่มตนเอง เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีระเบียบวินัย และความยอมรับผิดชอบจากการทำงานกลุ่มเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2547:12) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นการปูพื้นฐานที่ค้ำยันถึงวัยและความสามารถของเด็ก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้พร้อมที่เรียนรู้ต่อไป และสอดคล้องกับรักตวรรัตนศิริภาพร (2548:59 - 60) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เป็นการจัดกิจกรรมสื่อวัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน โดยค้ำยันถึงวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคนเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของมัลลิกา พวงพล (2550:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการใช้เกมการศึกษา และศึกษาผลการใช้เกมการศึกษาต่อพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปฐมวัยโรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมด้านสังคม ความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ของนักเรียนปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนได้ทำกิจกรรมเกมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของอินชา ธิรอำรง (2550:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมโดยรวมและจำแนกรายทักษะมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของผจงจิตต์ ช้างมงคล (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ ที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย

โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนข้างมวงคล เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัย หลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนเท่ากับ 22.25 คิดเป็นร้อยละ 96.74 สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีลักษณะกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมโดยการลงมือปฏิบัติจริง กระตุ้นการตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กที่จะร่วมกิจกรรมศิลปะเป็นอย่างมาก เด็กจะมีความสุข สนุกสนานและเพลิดเพลินกับการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆตามจินตนาการ โดยเฉพาะการทำงานกลุ่ม เด็กต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนในวัยเดียวกันและกลุ่มเดียวกันตลอดเวลา และร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้งานประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเบญจมา เสริมลี (2545:62 – 63) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมทางด้านสังคัม ขณะเด็กเลือกกิจกรรมที่พอใจรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ ตามความสนใจที่คล้ายคลึงกัน ในการร่วมกันทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่มเด็กจะรู้จักการแบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้ ความคิดเห็น การตัดสินใจ และการให้การยอมรับ นอกจากนี้ยังเรียนรู้สิทธิความเป็นเจ้าของข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม และเรียนรู้ความสำคัญของการร่วมมือกัน และการควบคุมตนเอง เด็กจะได้รับคุณค่าเหล่านี้เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและการใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองตามถนัด กิจกรรมศิลปะนอกจากจะส่งเสริมด้านจิตใจและสังคัมแล้ว ยังสร้างเสริมความเจริญเติบโตด้านสติปัญญา เด็กจะคิดประดิษฐ์สิ่งของและปรับปรุงวิธีที่เคยใช้ให้ใหม่ขึ้น โดยเริ่มจากการทำงานจนซึมซับในวิธีการทำ เด็กเรียนรู้คำพูดที่เหมาะสมเพื่อพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำให้ผู้อื่นเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงควรคำนึงถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตั้งแต่การออกแบบกิจกรรม การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม การจัดแบ่งกลุ่มในการทำกิจกรรม ให้เหมาะสมตลอดจนคำนึงถึงระยะเวลาในการทำกิจกรรมและยืดหยุ่นระยะเวลาให้พอดีกับความสนใจของเด็กในแต่ละวัยและให้เวลาในการปรับตัวของเด็กที่ต้องทำงานร่วมกัน

1.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มนั้น ครูผู้สอนควรใช้วิธีการอื่น ๆ มาประกอบการจัดประสบการณ์ด้วย เช่น การอภิปรายหรือสนทนาที่เปิดโอกาสให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมทักษะในการฟังและการพูดตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.3 การเลือกใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ควรนำเสนอการสร้างผลงานในรูปแบบต่าง ๆ และหลากหลาย เมื่อได้เสร็จกิจกรรมแล้วครูผู้สอนควรจัดให้มีกิจกรรมต่อเนื่องหลังการนำเสนอผลงาน เช่น การสนทนาซักถาม การอภิปรายถึงสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม ตามการวางแผนร่วมกันของกลุ่ม

1.4 ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนั้น ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เด็กเกิดการวางแผนร่วมกัน ใช้คำพูดที่สุภาพนุ่มนวลเป็นกัลยาณมิตรกับเด็กให้แรงเสริมให้กำลังใจ ชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ทำให้เด็กมีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม

1.5 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสวันสำคัญของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีรายงานเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่น ๆ

2.2 ควรมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ กับเด็กปฐมวัยที่มีช่วงอายุต่างกัน

2.3 ควรมีการรายงานการสร้างและพัฒนาวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประดิษฐ์ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น ด้านมิติสัมพันธ์ การแก้ปัญหา และความเชื่อมั่นของเด็กปฐมวัยต่อไป

2.4 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม นอกเหนือจากกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กมล แสงทองศรีกมล. (2550). **สมองกับการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: พรการพิมพ์.
- กรมวิชาการ.(2545). **คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ**.กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- .(2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- .(2546). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรองชนก ทองงาม. (2546). **กรณีศึกษาผลสัมฤทธิ์การวาดภาพระบายสีด้านความคิด
นามธรรม. และความคิดสร้างสรรค์จากการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการวาดภาพ
ระบายสีของนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้**. ปรินญาณิพนธ์ปริญาณาการศึกษ
มหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546) **แนวคิดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของกระทรวงศึกษาธิการ**.
กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัย.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
สำหรับเด็กปฐมวัย**.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- .(2546). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**.กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปร
ดักส์.
- .(2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**.กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปร
ดักส์.
- ขวัญชัย ศรีพรรณ. (2546). **การศึกษผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้แนวคิดตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชา
พระพุทธศาสนา โดยใช้การสอนแบบอริยสัจกับการสอนแบบกระบวนกลุ่มสัมพันธ์**.
ปรินญาณิพนธ์การศึกษมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา,สำนักงาน. (2547). **เอกสารการเรียนรู้ชุดวิชาการจัด
ประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย**.กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

- จตุพร แสงหาญ. (2549). **การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวนพิศ จะรา. (2552). **การพัฒนาความมีวินัยในตนเองเด็กโดยใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ**. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดวังหีบ.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
- ชิตาพร เอี่ยมสะอาด. (2548). **กระบวนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย**. สุราษฎร์ธานี.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชুমสาย สนวนสิริ. (2547). **เรื่องร้อยมาลัย**. กรุงเทพฯ: ศรีสยามการพิมพ์.
- ณัฐวรรณ ขนชัยภูมิ. (2546). **การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าในการวาดภาพกับการปั้นที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสระบัว เขตประทุมวัน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงพร พิทักษ์วงศ์. (2546). **การสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนาภรณ์ ธนิตยธรพันธ์.(2547). **การพัฒนาสัมพันธภาพของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลง**. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นที เถกิงศรี. (2548). **ศิลปะสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2548). **การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. นครสวรรค์. คณะครูศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิสริน เหมจำ. (2552). **การพัฒนากิจกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์เกมบทบาทสมมุติ**.ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนธรรมมิศลามท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.
- บ้านควนเสม็ด,โรงเรียน (2553). **รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (SAR)**. สงขลา:โรงเรียนบ้านควนเสม็ด

- (2554). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (SAR). สงขลา:โรงเรียนบ้านควนเสม็ด
- (2546). **หลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.**สงขลา. โรงเรียนบ้านควนเสม็ด
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ:สุวิริยสาสน์.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2545). **แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม.**ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2545,กรกฎาคม). **กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.**วารสารการศึกษาปฐมวัย. 6(3): 14.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย.**กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- ประณต คำฉิม. (2549). **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ.**กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพิมพ์พัทธ์ พละพงศ์. (2550). **ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น.**ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสน จุ่มพรม. (2550). **ทักษะทางการวาดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพอิสระ.** ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา บุญมาศ. (2551). **ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี.** ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา ศุภกานี. (2545). **การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ.**ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผจญจิตต์ ช่างมงคล. (2553) **ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมพับกระดาษที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย.** ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัชรี ผลโยธิน. (ตุลาคม,2540) **กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับอนุบาล**. การศึกษาปฐมวัย. 1(4): 25 – 28.

พัชรี สนวนแก้ว. (2545). **เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107: จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). **สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิ่ง.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544ข). **เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษานอวัยที่ 1 - 8**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

มัลลิกา พวกพล. (2550). **การใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านสังคมของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

มานพ ถนอมศรี. (2546). **คู่มืองานประดิษฐ์และสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ**. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

รักตวรรษ ศรีถาวร. (2548). **การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย**. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

รัตนา นิสกุล. (2550). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง**. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เรจินา จันทรเพ็ญ. (2548). **การพัฒนาความมีวินัยในตนเองโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฤาเดช เกิดวิชัย. (2546). **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

ล้วนสายยศ; และอังคณาสายยศ. (2553). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ลดาวรรณ ดีสม. (2546). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบต่อภาพ**. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ลักณะนา เสนโนทฐี. (2551). **ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณินพณ์ค.ม. (การศีกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ ปานทอง. (2548). **ผลของการเล่นิทานคดิธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อพฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณินพณ์ค.ม. (การศีกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ สุมนาพณ์. (2545). **ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปรินญาศีกษาศาสตรมหาบัณชิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระพงษ์ บุญประจักษ์. (2545). **การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย**.ปรินญาณินพณ์ค.ม.(การศีกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีแพร จันทรภิมรณ. (2550). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด**. ปรินญาณินพณ์ค.ม. (การศีกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศคินันท์ นิลจันทร. (2547). **ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย**. ปรินญาณินพณ์ค.ม. (การศีกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศีกษาธิการ,กระทรวง. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศีกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชย์. (2543). **เอกสารประกอบการบรรยาย Mind Mapping กับคุณภาพการศีกษา**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สมศรี เมฆไพบุญย์วัฒนา. (2551). **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้**. ปรินญาณินพณ์ค.ม. (การศีกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณชิตวิททยาฒัฒมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริพรรณ ดันดิรัตน์ไพศาล. (2545). **ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: โปรแกรมวิททาการศีกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. สุวิทยาสาสน.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **การวัดและประเมินผลแนวใหม่:เด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนสาขาการศึกษาปฐมวัยคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2550). **เอกสารประกอบการเรียนวิชา ECED 201 การศึกษาปฐมวัยEarly Childhood Education**. หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย.
- สุพุมล เกษมสุข. (2547). **เอกสารคำสอนรายวิชา ปถ301 การศึกษาเด็ก**.ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- สุภาภรณ์ สงนวน. (2551). **การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่นที่บ้านกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณ ก้านทอง. (2547). **ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย**.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2546). **คู่มือหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี)**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- เสาวนีย์ รื่นสุข. (2552). **พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม**. ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อโนชา ธิธำรง. (2550). **การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อริสา ไสคำภา. (2551). **พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง**. ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล.(2552). **ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ**. ปริญญาานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อัษฎชลี รัตนชื่น. (2550). **ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรม ศิลปะเครื่องแขวน**. ปรินญาณิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Hurlock, E.B. (1964). *Child Development*. 5th ed. New York.
- (1978). *Child Development*. 6th ed. New York: McGraw - Hill.
- Peterson, H.T. (1958). *Kindergarten, The Key to Child Growth*. New York: Exposition Press.